

Milli Eğitim Bakanlığı 2019-2023 Stratejik Planının Öğretim Programlarına Etkisinin İncelenmesi

Investigation of The Effect of the Ministry of National Education 2019-2023 Strategic Plan on Curriculum

Ferit ÇİMEN¹ & Etem YEŞİLYURT²

¹Milli Eğitim Bakanlığı, Öğretmen, cimenferit@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1236-4023

²Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi, etemyeliyurt@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7340-7536

Geliş Tarihi: 01.08.2025

Kabul Tarihi: 20.10.2025

ÖZ

Stratejik planlama, kurumun veya kuruluşun, mevcut durumuna ilişkin verilerin tespit edilerek gelecekte öngörülen hedefleri oluşturma ve bu hedeflere varma sürecidir. Eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü Milli Eğitim Bakanlığı'nda 5018 sayılı Kanun'un Resmi Gazete'de yayınlanmasının ardından stratejik planlama sürecini başlatılmış olup ilk olarak 2010-2014 yılını kapsayan stratejik plan hazırlanmıştır. Bu araştırma Milli Eğitim Bakanlığı'nca 2019-2023 yılları arasında yapılan stratejik planlamaya ait amaç ve hedeflerin bu yıllar arasında uygulanan ve güncellenmesi planlanan öğretim programlarına etkisini incelenmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemleri çerçevesinde doküman analizi çalışması kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmanın temel dokümanlarını 2019-2023

yılları arasında hazırlanmış olan Milli Eğitim Bakanlığı stratejik planı ile bu dönemde değişen öğretim programları oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında ortaya çıkarılan bulgular neticesinde Milli Eğitim Bakanlığı için temel yol haritası olan stratejik planlama ile öğretim programlarının organik bağının yeterince güçlü olmadığı, plan hazırlama sürecinde hedefler belirlenirken öğretim programlarını nasıl etkileyeceğine ilişkin analiz çalışmalarının yeterince yapılmadığı ve Milli Eğitim Bakanlığı stratejik planlama hazırlama birimi ile program geliştirme birimi arasında yeterli koordinasyonun sağlanmadığı görülmüştür. Bu çalışma sonucunda stratejik planlama ile öğretim programları ve öğeleri arasındaki sarmal ilişkin daha etkin yürütülmesi için önerilerde bulunulmuştur. Ayrıca bu alanda yapılan bilimsel çalışmaların yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında yapılan önerilerin bakanlığın 2024-2028 stratejik planı için yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Stratejik plan, stratejik hedef, öğretim programı.

ABSTRACT

Within the scope of the general purpose of this research; The contents of the objectives and targets of the strategic planning made by the Ministry of National Education between the years 2019-2023; how it caused the change of the curricula that were in force and planned between these years, what effects it left and how it affected the elements of the curriculum, how and to what extent the objectives in strategic planning and the strategies put forward for the realization of these goals and the activities carried out changed the curriculum and its elements have been researched. The research was carried out by using document analysis study within the framework of qualitative research methods. The basic documents of the research are the strategic plan of the Ministry of National Education, which was prepared between 2019-2023, and the changing curriculum in this period. As a result of the findings revealed within the scope of the research, it was concluded that the organic link between strategic planning, which is the basic roadmap for the Ministry of National Education, and the curriculum is not strong enough, that the analysis studies on how it will affect the curriculum while determining the objectives in the plan preparation process are not done enough, and that the strategic planning preparation unit of the Ministry of National Education and curriculum development are not sufficient. It has been observed that there is not sufficient coordination between the units.

Keywords: Strategic plan, strategic objective, curriculum.

GİRİŞ

21. yüzyıl gelişmeleri özellikle işletmeleri, kamu kurum ve kuruluşlarını, şirketleri daha çok etkilemiştir. Yaşanan bu hızlı değişimler neticesinde 21. yüzyıl dünyasında tutunmaya çalışan, çağın sürekli değişen ve gelişen yüzüne ayak uydurmak zorunda kalan kamu kurumları ve özel işletmelerin, beklentilere cevap verecek bir yapılanmaya kavuşmaları, kendi alanları ile ilgili daha etkin bir hizmet vermelerine yönelik belirledikleri amaç ve hedeflerine ulaşmaları için akılcı stratejileri belirlemeleri oldukça önemlidir (Güçlü, 2003). Bu durumun gerçekleşmesi, kamu ve özel işletmelerinin etkin bir stratejik yönetim (SY) ve akabinde iyi bir şekilde ortaya konan stratejik planlama (SP) ile mümkün kılınabilir. Strateji ve stratejik harekete rehberlik edecek planlar, manevralar, modeller, kurumun ve işletmenin odak noktası olup uyum ve ahenk ile amaçlara ulaşmak için kullanılır (Nut & Backoff, 1992). SY ve SP'nin ilişkili olduğu kavramlardan biri de öğretim programıdır.

Öğretim Programının Temel Öğeleri

Hedef

Hızla gelişen dünya sürekli bir gelişim ve değişim sürecinde yol almaktadır. Gelişen ve değişen dünya düzeninde insanlar ve dolayısıyla eğitim süreci de gelişmek zorundadır. Bir program oluştururken ilk adım olarak yer alan hedef, bireyler için seçilen özellikleri, bu kişinin geliştirdiği önemli özellikleri dikkate alarak tanımlanan bir ögedir (Ertürk, 2013). Hedef kavramı, bir varış noktası, ulaşılacak bir son nokta anlamına gelir (TDK, 2023). Hedefler, birleşik bir merkezin inşasını, içerik ve öğrenme deneyimi kriterlerinin tanımlanmasını ve öğrenme çıktılarının yönlendirilmesini ve değerlendirilmesini kolaylaştırır (Lunenburg, 2011). Hedefler, öğrencilerin sahip olması gereken ve öğretim yöntemleri yardımıyla elde edilebilecek istenen davranışları ifade eder (Ertürk, 2013).

İçerik

Program “ne öğretiliyor?” sorusunun cevabı bize içeriğin en basit hali ile tanımlanmış halidir. Ortaya konan bu cevap, programın planlamasında yer alan bir dersin içeriğinde olması gereken konuları ve ana üniteyi oluşturmaktadır (Çelik, 2006). Öğretim programının ikinci temel ögesidir. Öğrencilerin öğrenmesini istediğimiz konuların oluşturulması süreci esasında program geliştirmede içerik boyutunu daha anlamlı kılar. İçerik bölümünde temel amaç-öğretililecek konunun ilgili bilgilerin yer almış olmasıdır. Tabi burada en önemli husus ise hedef ve içerik uyumunun etkin bir şekilde sürdürülmesidir. İçerik ögesi belirlenen hedefler doğrultusunda yer almalıdır. Geleneksel öğretim sisteminde içerik “ne öğretilim?” sorusuna

verilen cevap olurken, özellikle yapılandırmacı yaklaşımla bu soru “ne öğrensinler?” sorusunun cevabı olmuştur. İçerik programın diğer öğelerinde olduğu gibi yaklaşımlara ve program geliştiricilerin ortaya koymuş olduğu felsefeye göre ve ihtiyaçlara göre değişebilmektedir. Bir programın içeriği bazen doğrudan hedefin kendisi olurken, bazen de hedefe varmak için kullanılan yol olabilmektedir (Donmuş Kaya, 2021). İçerik, eğitim durumlarında öğrenene kazandırılması gereken bilgi, beceri, ilgi gibi özellikleri kapsamaktadır (Akpınar, 2013).

Eğitim Durumları

Yapılan çalışmalara bakıldığında eğitim programlarının kritik bir boyutu öğretme-öğrenme süreci diğer bir ismi ile eğitim durumlarıdır. Öğrenme süreci yaşanırken kullanılan materyalden, öğretim yöntem ve teknikleri ile fiziki ortam ve sınıf içi etkileşime dair her türlü olgu bu bölümde kendine yer bulur. Bu açıdan bakıldığında öğretim programlarının en büyük ve yaşayan ögesi olarak da tanımlanır. Nitekim öğretim programları bu bölümde kendine hayat bulur. Öğrenme yöntemleri açısından etkili olduğu vurgulanan öğretme-öğrenme sürecinde, öğretmenlerin hazırbulunuşluk ve bağlılık düzeyi, sunulan materyalin yapısı, hızı ve düzeyi gibi özelliklerde öğretim yöntemleri ortaya çıkabilmektedir (Newble & Entwistle, 1986). Bu husus ise istenen davranış değişikliğinin kazanıldığı kısımdır (Senemoğlu, 2023). Bu sırada öğrencilere verilen becerilerin nasıl ve ne tür yöntemlere ile öğretileceği planlanır. Program içerisinde amaçlara-davranışlara ulaşmak, öğretme-öğrenme sürecinin amaçlar çerçevesinde nitelikli bir şekilde oluşturulmasına bağlıdır. Sürecin bu uygulama aşamasında çeşitli strateji, yöntem, teknikler oluşturularak öğrencilerin durumlarına uygun öğrenme ödevleri hazırlanabilir. Öğrencilerin derslere hazırbulunuşlukları ve performansları ile kullanılan ders materyallerinin bolluğu öğretme-öğrenme etkinliğini artıran unsurlardır (Güleş, 2022).

Sınama Durumları

Öğrencilerin öğretim programı sürecinde belirlenen hedeflere ulaşip ulaşmadıklarını, hangi ölçüde bir davranışı kazandıklarını ve ne kadar başardıklarını, başaramadıysa neden ulaşamadıklarını ve bu hedeflere ulaşmak için neler yapılması gerektiğini belirlemeye yardımcı olan bir unsurdur (Aslan, 2018; Polat ve Yeşilyurt, 2021). Eğitimin amaçlarına uygun olarak beklenen ve arzu edilen bir gelişme düzeyinin olup olmadığını ortaya çıkardığımız ve elimizdeki bilgileri işaretleyerek yorumladığımız bir süreçtir (Özçelik, 2014). Sınama durumları, eğitimin kendini düzeltmesi için bir fırsat sağlar (Ertürk, 2013). En temelde öğrenenin öğretme-öğrenme süreci ve uygulama programı hakkında geri bildirim alınır (Yeşilyurt ve Yaraş, 2011).

Stratejik Planlama

Bazen kafa karıştıran ve çoğu kez birbiri yerine kullanılan SP ve SY terimleri arasında farklı anlamlara sahiptir. Bu iki kavramın aynı anlamda kullanmalarına ilişkin husus SY ile SP'nin ortak olarak paylaştıkları aynı kökten beslenmelerinden kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca SY kısmi bir zaman diliminde etkinliğini sürdürürken, SP genel maksatla oluşturulmuş olan SY'nin bir alt kümesini oluşturmaktadır (Özdemir, 2022). SY'nin alt ögesi olan SP ise SY'ye geçiş için bir araç niteliğindedir. SY, SP süreci için tanımlanan stratejilerin uygulanmasında kullanılabilecek girişimlerin uygunluğu ile başlar, SP ise organizasyonun hedeflerini şekillendiren faaliyetleri yürütmek için ortaya konan sistemli bir çalışma olarak strateji kavramında yer alır (Durna ve Eren, 2002). SP'den, SY kavramına geçişte faaliyetler ya da hareketler yönelmeyi belirginleşmektedir (Yüzbaşıoğlu, 2004). SY ile SP arasındaki en belirgin fark SP, SY'ye göre en mükemmel ve en iyi stratejik kararları yapmak için hazırlanırken, SY stratejik olan sonuçların kurum veya örgüt tarafından organizasyon şeklinde üretilmesine odaklanır (Özdemir, 2022).

SP, gelecekte öngörülen orta ve uzun hedefleri, kurumun anayasada belirtilen temel görevleri, amaçları, kamu yönetiminin performans kriterlerini, bu amaçlar varmak için ortaya konan ve takip edilen yöntemleri ve kaynakların tahsisini kapsayan bir plan olarak da ifade edilebilir. SP organizasyondaki tüm etkenlerin katılımını ve organizasyonun yönetiminin motivasyonunu içeren sonuç odaklı bir çalışma bütünü oluşturur (Küçüksüleymanoğlu, 2008). SP yönetimin en önemli amaçlarından bir olup ve bunlara ulaşmak için gerekli eylemlerin belirlenmesi süreci olup, SY'nin en önemli aşaması SP'dir (Ereş, 2004). SP, örgütün temel bir işlevi olarak, hangi zaman diliminde, kim, ne zaman, nasıl, nerede, neden, sorularına cevap vermeye çalışır (Can, 2002). Belirlenen amaç ve hedeflere belirli bir zamanda en az maliyetle ulaşmak için gerekli kararları almak ve bunları uygulamakta SP'nin tanımları arasında yer almaktadır. SP bir organizasyonun gelecekte nasıl davranacağına ve neleri yapacağına karar vermesini sağlar. Stratejik bir plan ile kuruluş bundan sonra kuruluşun nasıl bir sistem ile yönetileceğine yön verir. Kaynakların verimli ve rasyonel bir şekilde kullanılmasına da olanak tanır (Küçüksüleymanoğlu, 2008). Başka bir deyişle, geleceğe bakan bir kurum veya kuruluşun gözüdür. SP geçmiş deneyimleri anlama, yeni fırsatları belirleme ve öncelikleri belirleme sürecidir (Allison, 2005). SP eylem odaklı ve dolayısıyla proaktif planlamadır, diğer tüm planlardan daha etkin, içerik olarak zengin, uzun vadeli, esnek, dinamik ve hedef odaklıdır (Karaman, 2011). SP yapılırken aşağıdaki temel sorular cevaplandırılmalıdır (DPT, 2003).

- ✓ Neredeyiz?
- ✓ Nereye gitmek istiyoruz?
- ✓ Gitmek istediğimiz yere nasıl ulaşabiliriz?
- ✓ Başarımızı nasıl takip eder ve değerlendiririz?

Bu soruların cevabı SP kapsamında yapılan çalışmalara aynı zamanda rehberlik etmektedir. SP kavramı zaman zaman da planlama kavramı ile karıştırılmaktadır. Bu hususta SP'yi diğer geleneksel planlardan ayıran en önemli özelliği uzun vadeli bir planlama dönemini kapsadığı söylenebilir. SP uzun süreli ve kapsamlı bir planlama türü olarak belirginleşmektedir ve bu özellik SP'yi diğer plan türlerinden ayırmaktadır (Göktekin, 2003). SP'nin en çarpıcı anlamı, sistematik ve sistemli düşünmemizi sağlamasıdır. SP yapan kuruluşlar, olası tüm yeniliklere ve olası olumlu veya olumsuz değişikliklere hazırlık yaptıkları için bu tür etkilerden etkilenmezler. SP mevcut durum ile gelecekte olmak istenen durum arasındaki süreci oluşturur. Amaç ve hedefler ile bu hedeflere ulaşmak için gerekli yöntemleri tanımlamayı gerektirir. Bu hususta planın, uzun dönemli ve ileriye yönelik adımları planladığı anlamına gelir (MEB, 2009). Bu değerlendirme ışığında SP kurumun varlığını devam ettirme, gelecekte yerini sağlamlaştırma, karlılığını koruma ve kurumun var oluş hedeflerinin ile sürdürülebilirliğe olumlu katkı sağlayacağı açıkça söylenebilir (Turunç, Çalışkan ve Akkoç, 2013).

2019-2023 MEB Stratejik Planı

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından 2019-2023 yıllarına ilişkin uygulanması planlanarak hazırlanan SP 2010-2014, 2015-2019 planları çerçevesinde yapılan değerlendirme ve değişen ve gelişen dünya şartlarına yönelik eğitim sistemine yönelik, 21. yüzyıl perspektifinde ortaya konan tespitler ile tüm dünyada yaşanan değişimlerin çok hızlı bir şekilde ilerlemesi çerçevesinde planlamıştır (MEB, 2019a). MEB 2019-2023 SP hazırlanma aşamasında CBSBB tarafından hazırlanan, kamu idareleri için SP kılavuzunun ikinci sürümü referans alınmıştır. Bu kapsamda MEB 2019-2023 SP çalışmalarında da bir önceki SP çalışmalarında olduğu gibi MEB 2019-2023 SP hazırlık programı oluşturularak merkez teşkilatı ve il milli eğitim müdürlükleri ile okul ve kurumlar için SP usul ve esasları belirlenmiştir. 2018/16 sayılı genelge ile 2019-2023 SP çalışmalarının başladığı kurum en üst yöneticisi olan bakan tarafından duyurulmuştur.

2019-2023 SP çalışmaları çerçevesinde 2018/16 sayılı genelge doğrultusunda başlatılan SP çalışmalarında, strateji geliştirme kurulu ve stratejik planlama ekiplerinin oluşturulmasına

müteakip durum analizi çalışmaları süreci başlatılmıştır. Durum analizi çalışmalarında, iç ve dış paydaşların görüşleri alınmış, PESTLE, GZFT ve kurum içi analiz çalışmaları yürütülmüştür (MEB, 2019a). GZFT analizleri diğer bir ismi ile SWOT analizleri planlama sürecinin en önemli basamağını oluşturur. İyi bir planlama için GZFT analizinin sürece dâhil olacak paydaşların yüksek katılım ile yapılması gerekir. MEB 2019-2023 SP için yapılan analizlere bakıldığında, bakanlığın eğitim politikalarını beş yıl boyunca şekillendirecek amaç ve hedefler belirlenmeden GZFT analizlerin yapıldığı görülmüştür. Yapılan analizlerde öğretim programlarına ilişkin güçlü yön olarak öğretim programlarının geliştirilmesinde katılımcı bir yaklaşımın olması yer almıştır. MEB 2019-2023 SP hazırlık süreci öncesinde zayıf yönlerin tespitine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Özellikle öğretim programları açısından zayıf yönlerle bakıldığında, yabancı dil öğretiminin tür ve ihtiyaç doğrultusunda belirlenmemiş olması, haftalık ders saatlerinin etkin bir planlama ile yapılmamış olması, bazı okul türlerinde ölçme ve değerlendirme çıktılarının öğrenme çıktıları ile yönelik olmadığı hususları yer almıştır. Eğitim-öğretim sistemine yönelik fırsatların oldukça geniş bir şekilde yer verilmiştir. Ülkenin genç ve dinamik bir nüfusuna sahip olması, üst politika belgelerinde eğitimin öncelikli alan olarak belirlenmesi öne çıkmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, MEB 2019-2023 SP'nin öğretim programlarına etkisini incelenmek amacıyla yapılmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. MEB 2019-2023 SP Amaç-1 *“Bütün öğrencilerimize, medeniyetimizin ve insanlığın ortak değerleri ile çağın gereklerine uygun bilgi, beceri, tutum ve davranışların kazandırılması sağlanacaktır”* amacı altında yer alan;

1.1. Hedef 1.1: *Öğretim programları tüm kademelerde bütünsel, yetenek kümeleri ile ilişkilendirilmiş, esnek ve modüler yapılar olarak yeniden yapılandırılacaktır.*

1.2. Hedef 1.2: *Tüm alanlarda ve eğitim kademelerinde, öğrencilerimizin her düzeydeki yeterliklerinin belirlenmesi, izlenmesi ve desteklenmesi için etkin bir ölçme ve değerlendirme sistemi kurulacaktır.*

1.3. Hedef 1.3: *Öğrencilerin yaş, okul türü ve programlarına göre gereksinimlerini dikkate alan beceri temelli yabancı dil yeterlikleri sistemine geçilecektir.*

1.4. Hedef 1.4: *Öğrenme süreçlerini destekleyen dijital içerik ve beceri destekli dönüşüm ile ülkemizin her yerinde yaşayan öğrenci ve öğretmenlerimizin eşit öğrenme ve öğretme*

fırsatlarını yakalamaları ve öğrenmenin sınıf duvarlarını aşması sağlanacaktır” hedefleri öğretim programı ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturmuştur?

2. MEB 2019-2023 SP Amaç -2; *“Çağdaş normlara uygun, etkili, verimli yönetim ile organizasyon yapısı ve süreçleri hâkim kılınacaktır.”* amacı altında yer alan;

2.1. Hedef 2.1: *“Yönetim ve öğrenme etkinliklerinin izlenmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla veriye dayalı yönetim yapısına geçilecektir.”*

2.2. Hedef 2.2: *“Öğretmen ve okul yöneticilerinin gelişimlerini desteklemek amacıyla yeni bir mesleki gelişim anlayışı, sistemi ve modeli oluşturulacaktır.”*

2.3. Hedef 2.3: *“Eğitimin niteliğinin artırılması ve okullarda planlı yönetim anlayışının yerleşmesi amacıyla bütçe ile plan bağı kuran verimli bir finansman modeline geçilecektir.”*

2.4. Hedef 2.4: *“Kurumsal rehberlik ile teftiş sistemi okul geliştirme amaçlı rehberlik boyutunu öne çıkaracak şekilde yeniden yapılandırılacak ve Bakanlığın hukuk hizmetlerine yönelik etkin çalışmalarına devam edilecektir.”* hedefleri öğretim programı ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturmuştur?

3. MEB 2019-2023 SP Amaç-3 *“Okul öncesi eğitim ve temel eğitimde öğrencilerimizin bilişsel, duygusal ve fiziksel olarak çok boyutlu gelişimleri sağlanacaktır.”* amacı altındaki;

3.1. Hedef 3.1: *“Erken çocukluk eğitiminin niteliği ve yaygınlığı artırılacak, toplum temelli erken çocukluk çeşitlendirilerek yaygınlaştırılacaktır.”*

3.2. Hedef 3.2: *“Öğrencilerimizin bilişsel, duygusal ve fiziksel olarak çok boyutlu gelişimini önemseyen, bilimsel düşünme, tutum ve değerleri içselleştirebilecekleri bir temel eğitim yapısına geçilerek okullaşma oranı artırılacaktır.”*

3.3. Hedef 3.3: *“Temel eğitimde okulların niteliğini artıracak yenilikçi uygulamalara yer verilecektir.”* hedefleri öğretim programı ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturmuştur?

4. MEB 2019-2023 SP Amaç-4 *“Öğrencileri ilgi, yetenek ve kapasiteleri doğrultusunda hayata ve üst öğretime hazırlayan bir ortaöğretim sistemi ile toplumsal sorunlara çözüm getiren, ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasına katkı sunan öğrenciler yetiştirilecektir.”* amacı altında yer alan;

4.1. Hedef 4.1: “Ortaöğretime katılım ve tamamlama oranları artırılacaktır.”

4.2. Hedef 4.2: “Ortaöğretim, değişen dünyanın gerektirdiği becerileri sağlayan ve değişimin aktörü olacak öğrenciler yetiştiren bir yapıya kavuşturulacaktır.”

4.3. Hedef 4.3: “Ülkemizin entelektüel sermayesini artırmak, medeniyet ve kalkınmaya destek vermek amacıyla fen ve sosyal bilimler liselerinin niteliği güçlendirilecektir.”

4.4. Hedef 4.4: “Örgün eğitim içinde imam hatip okullarının niteliği artırılacaktır.” hedefleri öğretim programı ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturmuştur?

5. MEB 2019-2023 SP Amaç-5 “Özel eğitim ve rehberlik hizmetlerinin etkinliği artırılarak bireylerin bedensel, ruhsal ve zihinsel gelişimleri desteklenecektir.” amacı altında yer alan;

5.1. Hedef 5.1: “Öğrencilerin mizaç, ilgi ve yeteneklerine uygun eğitimi alabilmelerine imkân veren işlevsel bir psikolojik danışmanlık ve rehberlik yapılanması kurulacaktır.”

5.2. Hedef 5.2: “Özel eğitim ihtiyacı olan bireyleri akranlarından soyutlamayan ve birlikte yaşama kültürünü güçlendiren eğitimde adalet temelli yaklaşım modeli geliştirilecektir.”

5.3. Hedef 5.3: “Ülkemizin kalkınmasında önemli bir kaynak niteliğinde bulunan özel yetenekli öğrencilerimiz, akranlarından ayrıştırılmadan doğalarına uygun bir eğitim yöntemi ile desteklenecektir.” hedefleri öğretim programı ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturmuştur?

6. MEB 2019-2023 SP Amaç-6 “Mesleki ve teknik eğitim ve hayat boyu öğrenme sistemleri toplumun ihtiyaçlarına ve iş gücü piyasası ile bilgi çağının gereklerine uygun biçimde düzenlenecektir.” amacı altında yer alan;

6.1. Hedef 6.1: “Mesleki ve teknik eğitime atfedilen değer ve erişim imkânları artırılacaktır.”

6.2. Hedef 6.2: “Mesleki ve teknik eğitimde yeni nesil öğretim programları geliştirilecek, beşeri ve fiziki altyapı iyileştirilecektir.”

6.3. Hedef 6.3: “Mesleki ve teknik eğitim-istihdam-üretim ilişkisi güçlendirilecektir.”

6.4. Hedef 6.4: “Bireylerin iş ve yaşam kalitelerini yükseltmek amacıyla hayat boyu öğrenme nitelik, katılım ve tamamlama oranları artırılacak ve yurt dışındaki vatandaşlarımıza yönelik eğitim öğretimle ilgili faaliyetlere devam edilecektir.”

hedefleri öğretim programı ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturmuştur?

7. MEB 2019-2023 SP Amaç-7 “Uluslararası standartlar gözetilerek tüm okullarımız için destekleyici bir özel öğretim yapısına geçilecektir.” amacı altında yer alan;

7.1. Hedef 7.1: “Özel öğretime devam eden öğrenci oranları artırılarak özel öğretim kurumlarının yönetim ve teftiş yapısı güçlendirilecektir.”

7.2. Hedef 7.2: “Sertifika eğitimi veren kurumların niteliğini artırmaya yönelik düzenlemeler yapılacaktır.” hedefleri öğretim programı ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturmuştur?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışma nitel araştırma türlerinden biri olan doküman incelemesiyle yürütülmüştür. Eğitim araştırmaları bir bütün içinde açıklamak için doküman inceleme yöntemi kullanılır. Doküman inceleme yöntemi, eğitim ve sosyal alanlarda çalışanların kapsamlı ve gerçekçi verile elde etmesine yardımcı olabilir (Özkan, 2021). Doküman inceleme yöntemi, dokümanları incelemek veya değerlendirmek için kullanılan önemli bir sistematik araştırma yöntemidir. Doküman incelenmesi araştırmalarında basılı veya elektronik birincil veya ikincil kaynakların elde edilmesi ve sistematik bir şekilde değerlendirilerek analizin yapılması gerekir (Bowen, 2009). Nitel araştırmadaki diğer yöntemler gibi doküman incelenmesinde verilerin analiz edilerek, anlaşılabilirliği ve belli bir sistematik ile yorumlanması beklenir. Araştırma kapsamında MEB 2019-2023 SP yer alan her bir hedef ifadesi ayrı ayrı olarak ele alınmış ve hedefin gerçekleşmesi için yapılan çalışmaların öğretim programları ve öğelerine yönelik etkileri araştırılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Veri toplamanın başlangıç noktası araştırmanın genel amaçları doğrultusunda ayrıntılı alt amaçların belirlenmesidir (Karasar, 2020). Aşağıda bu çalışma kapsamında incelenen dokümanlara yer verilmiştir.

- ✓ Alan yazın (çalışma konusu ile sınırlı)
- ✓ MEB 2010-2014 SP
- ✓ MEB 2015-2019 SP

- ✓ MEB 2019-2023 SP
- ✓ MEB 2019-2023 TTKK
- ✓ MEB 2019-2020-2021-2022 yıllarına ait genel ve birim idari faaliyet raporları
- ✓ MEB 2019-2023 yılları arasında değişen öğretim programları
- ✓ MEB PISA ve TIMSS sınav analiz raporları

Veri toplama aracı olarak yukarıdaki dokümanların tamamına MEB ile Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğünün ilgili birimlerinden basılı veya dijital olarak ulaşılmıştır. 2019-2023 SP'nin kitapçık hali, Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğünden temin edilmiştir. 2019-2023 yılları öğretim programlarına ise TTK web sayfası ile MEB bağlı birimlerin teşkilat şemasında yer alan ilgili eğitim-öğretim birimine ait web sayfalarından dijital olarak elde edilmiştir. Yine SP'de yer alan hedeflerin gerçekleşmesine yönelik yapılan faaliyetlerin yer aldığı raporlara ise MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı ile ilgili genel müdürlüklerin dijital arşivlerinden ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında yer alan alt amaçlarda belirtilen hedefler doğrultusunda belirlenen 2019-2023 yıllarına ait öğretim programları ise MEB'e bağlı Talim Terbiye Kurulu (TTK) kararları incelenerek bulunmuştur. Veriler araştırma kapsamında tercih edilen doküman incelemesi doğrultusunda kronolojik sıralama ile düzenlenmiştir. Bu çerçevede içerik analiziyle çalışmaya konu olan yazılı ve dijital materyaller analiz edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

Verilerin Analizi

Nitel araştırmalarda verileri analiz etmek için genellikle içerik ve betimsel analizi olarak kategorize edilmiş yöntemler kullanılmaktadır. İçerik analizinde yapılan işlem temelde, birbirine benzeyen verileri gruplar ve temalar etrafında bir araya getirmek ve bunları anlaşılır bir biçimde sistematik şekilde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım & Şimşek, 2021). Araştırma kapsamında 2019-2023 SP'de yer alan amaçlar ve bu amaçlar altında yer alan hedeflerin analizi yapılarak, öğretim programı ve öğelerine yönelik etkileri aşağıda belirtilen sistematik düzen sırası ile tespit edilmiştir.

- ✓ MEB 2019-2023 SP'deki amaç ve hedef ifadeleri incelenmiştir.
- ✓ MEB 2019-2023 SP'deki amaç ve hedeflerin gerçekleşmesi için yapılan faaliyetlerin yer aldığı yıllık olarak yayımlanan idari faaliyet raporları incelenmiştir.
- ✓ MEB 2019-2023 SP'deki hedeflerin gerçekleşmesinden sorumlu MEB'te ilgili birime ait 2019-2023 yılları arasında yapılan birim faaliyet raporları incelenmiştir.

- ✓ MEB 2019-2023 ve diğer SP’de yer alan hedef ifadelerin öğretim programları ve öğelerine etkilerine ilişkin alan yazın çalışması yapılarak alan yazın incelenmiştir
- ✓ MEB 2019-2023 SP hedeflerin, öğretim programları ve öğelerine etkileri, MEB idari faaliyet raporları, performans göstergeleri ve diğer dokümanlar da belirtilen nitel veriler ve alan yazındaki bilimsel çalışmalar doğrultusunda araştırılmış ve bulgular oluşturulmuştur.
- ✓ İncelenen dokümanlar sonucu ortaya konan bulgular, MEB 2019-2023 SP hedefleri ile öğretim programları ve etkilerine ilişkin verilerin uygunluğu eğitim programları ve öğretimi alanı ile SP alan uzmanlarının görüşlerine sunulmuş ve teyit edilmiştir.
- ✓ Alan uzmanları görüşleri sonucunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır.
- ✓ Alan uzmanlarınca incelenen ve uygunluğu teyit edilen hedeflerin öğretim programları ve etkilerine yönelik, hedef-öğretim programı ve öğelerine etkileri tablosu/bulgusu oluşturulmuştur.

Araştırmanın kapsam geçerliğini sağlamak için önemli görülen uzman görüşü, aynı zamanda çalışma kapsamında kullanılan kaynak ve materyallerin istenilen özelliği ölçmede içerik, nicelik ve nitelik olarak yeterliğini ve uygunluğunu belirlemek amacıyla da kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2024). Bu çerçevede araştırmanın genel amacı için birincil kaynaklara ulaşıldıktan sonra kaynakların uygunluğu, araştırmanın yürütülme süreci ile ilgili SP alan uzmanları ile öğretim programı alan uzmanlarının görüşüne başvurulmuş ve uzlaşma sağlanmıştır. Güvenilirlik için araştırmacının veri toplama sürecinde, kaynağına bağlı olarak yaklaşımına ve sistematığıne titizlikle yaklaşması gerekmektedir (Arslan, 2022). Araştırma kapsamında veriler MEB’na bağlı resmi sayfalardan elde edilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Birinci Alt Amaca ilişkin Bulgular

Bu bölümde MEB 2019-2023 SP’de bulunan birinci amacın altındaki her bir hedef ifadesinin “öğretim programı ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturmuş?” sorusuna ilişkin alt sorular incelenmiştir. Bu kapsamda birinci amaç altında yer alan her bir hedef ifadesi için yapılan çalışmalara aşağıdaki sıralama doğrultusunda yer verilmiştir.

MEB 2019-2023 SP Hedef 1.1’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

MEB tarafından hazırlanan 2019-2023 SP’de belirtilen birinci amaç ve bu amaç altındaki birinci hedef ifadesi incelendiğinde hedefin gerçekleşmesi halinde, 2019-2023 yılları arasında, MEB’e bağlı tüm öğretim programlarının tüm kademelerde yetenek kümeleri ile ilişkilendirilerek esnek, modüler olacak şekilde değiştirileceği belirtilmiştir. Belirtilen hedef ifadesinden anlaşılabileceği üzere Hedef 1.1’in bakanlığın tüm öğretim programlarında kapsamlı, yetenek kümeleri doğrultusunda bir değişikliği öngördüğü görülmektedir. Bu çerçevede Hedef 1.1’in öğretim programlarında kapsamlı bir değişikliği ve öğretim programları ile öğelerine yönelik değişikliği içerdiği söylenebilir. Aşağıdaki tabloda hedefe ilişkin öğretim programları ve öğelerine yönelik etki alanları gösterilmiştir.

Tablo 1. Hedef 1.1-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 1.1	X	X	X	X	

Tablo 1 incelendiğinde Hedef 1.1’in belirttiği ifadenin ve hedefin gerçekleşmesi için yapılması planlanan faaliyetlerin öğretim programlarının yeniden yapılanmasını sağlayacak ve öğretim programlarına ait tüm öğelerin değişmesine sebep olacak şekilde hazırlandığı görülmektedir. Nitekim bakanlığın tüm öğretim programların değişikliğine yönelik hazırladığı Hedef 1.1’in program geliştirme sürecini de içerdiği ve bu çerçevede bir hedefin öğretim programının temel öğelerinin tamamını etkilediğinden söz edilebilir. Yapılan alan yazını taramalarında SP’de bir hedefin gerçekleşmesine yönelik tespitin ortaya konulmasında, hedefe ait performans göstergelerinin önemli olduğu belirlenmişti. Hedefin sonuçlarına ait etkilerin nasıl oluştuğuna ve hangi faaliyetler ve stratejiler ile hedefe varıldığının tespiti ise MEB tarafından yayınlanan idari faaliyet raporu veya birim faaliyet raporları içeriklerinde yer verildiği söylenebilir. Aşağıdaki tabloda birinci amaç ve altındaki Hedef 1.1’e ait performans göstergeleri sırası ile verilmiştir. Hedefe ait performans göstergelerinde, 2019-2023 yıllarında öğretim programlarının yetenek kümeleri çerçevesinde değişime ilişkin yıllar içerisindeki hedeflenen değişim oranları verilmiştir.

Tablo 2. Hedef 1.1'e Ait Performans Göstergeleri

Performans Göstergeleri	Hedefe Etkisi (%)	Başlangıç Değeri	2019	2022	2023
PG 1.1.1 Yetenek kümelerinin oluşturulması (%)	25	0	40	100	100
PG 1.1.2 Temel yeterlikler ve standartların oluşturulması (%)	25	0	10	100	100
PG 1.1.3 Geliştirilen öğretim programlarının temel yeterlik ve standartlara uygunluğu oranı (%)	25	-	-	80	100
PG 1.1.4 Eğitim ve öğretim materyalleri incelemedeğerlendirme kriterlerinin ve uygulama süreçlerinin geliştirilmesi (%)	25	0	10	80	100

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB, 2019a).

Tablo 2 incelendiğinde Hedef 1.1 için öngörülen performans göstergelerinin öğretim programlarının değiştirilmesi kapsamında, geliştirilen öğretim programlarının temel yeterliliklerin belirlenmesi, yetenek kümelerinin oluşturulması yer almıştır. Hedef 1.1'in gerçekleşmesi için belirlenen tüm performans göstergelerinin başlangıç değerleri sıfır olarak alınmış ve 2023 yılı sonu hedefi de %100 olarak belirtilmiştir. Bu oranlar birinci hedef için belirlenen çalışmalarının 2019 yılında henüz başlamadığını 2023 yılında ise tamamına ulaşılacağını göstermektedir. Bu husus ise hedef doğrultusunda MEB ait tüm öğretim programların bu süre zarfında sıfırdan alınarak değiştirilmesini ifade etmektedir. Yine performans göstergeleri incelendiğinde her bir göstergenin hedefe etkisi %25 olarak yer almıştır. Bu durum her göstergenin hedef üzerinde eşit bir etki oluşturduğunu gösterir. Aşağıdaki tabloda ise hedefin gerçekleşmesi öncesinde yapılan mevcut durum analizleri sonucu ortaya çıkan tespitler ile hedefin gerçekleşmesi için benimsenen stratejilere yer verilmiştir.

Bir hedefin sağlam bir zemin üzerine inşa edilebilmesi için öncelikli olarak mevcut durum analizinin iyi bir şekilde yapılması gerekir. Yapılan bu mevcut durum analizlerinde hedefe ilişkin ihtiyaçlar, riskler, tespitler ve maliyet de göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca hedefin gerçekleşmesi için ortaya konan stratejilere de yer verilmelidir. Bu kapsamda MEB 2019-2023 SP Hedef 1.1'e ait analiz çalışmalarının tabloda görüldüğü gibi kapsamlı bir şekilde yapıldığı gözlemlenmiştir. 2019-2023 SP hedeflerin belirlenmesi için yeterli bir mevcut durum çalışması yapıldığı söylenebilir. İncelenen tabloda hedefin gerçekleştirilmesi için ihtiyaçlardan, tespitlere, riskler ve stratejilere kadar analizlerin yapıldığı gözükmemektedir. Ancak MEB'e ait tüm öğretim programların hedef ifadesinde belirtilen şekli ile SP ön gördüğü beş yıllık bir süre

zarfında değiştirmenin ciddi riskleri ve ihtiyaçları beraberinde getireceği açıktır. Hedefe ait mevcut durum analizi çalışması çerçevesinde yapılan analizlere bakıldığında, özellikle öğretim programların incelenmesi ve değişimine yönelik alan uzmanı eksikliğinin, ders sayısı ve süresinin fazlalığının, materyal oluşturma sürecinin yetersizliğinin ön plana çıktığı söylenebilir. Yine öğretim programlarının değişikliğine ilişkin standart bir oluşumun olmadığı ve mevzuat sorunlar ile yasal alt yapı çerçevesindeki eksiklerinde bu hedefin etki alanı için sorunlar ve ihtiyaçlar arasında yer aldığı söylenebilir.

Tablo 3. Hedef 1.1'e Ait Riskler-Strateji-Tahmini Maliyet-Tespitler

Riskler	• Öğretim programlarının inceleme sürecinde programın içeriğine yönelik alan uzmanı eksikliği, • Mevcut bilgi sistemleri altyapısının yetersiz olması, • Mevzuat düzenlenmelerinde bürokratik süreçlerin zaman alması, • Yayıncı birliklerinin yapılacak değişikliklere uyum sağlama hususundaki kaygıları, • Yeterli niteliklere haiz inceleyci sayısına ulaşamaması.
S 1.1.1	• Öğretim programlarının yetenek kümeleri ve yeterlik tanımları doğrultusunda oluşturulacak standartlara uygunluğu sağlanacaktır.
S 1.1.2	• Yetenek kümeleri ve yeterlik tanımlarına göre eğitim ve öğretim materyalleri üretilmesi ve geliştirilmesine yönelik ilke ve esaslar geliştirilecek, süreç yapılandırılacaktır.
Maliyet Tahmini	6.500.000.000 TL
Tespitler	• Öğretim programlarının hazırlanmasına yönelik standart bir çerçevenin bulunmaması, • Ders sayısı ve süresinin fazlalığı, • Eğitim ve öğretim materyalleri inceleycileri ile ilgili sorunlar, • Eğitim ve öğretim materyallerinde intihal tespitinin yapılmasına yönelik teknik yetersizlik, • Eğitim ve öğretim materyalleri inceleme modülünün ihtiyaca cevap vermemesi.
İhtiyaçlar	• Alan uzmanı eksikliğinin giderilmesi, • İlgili mevzuatın yeniden düzenlenerek inceleme aşamalarının revize edilmesi, • İnceleme modülünün geliştirilmesi veya temini, • Eğitim ve öğretim materyallerinde intihali tespit eden yazılımın geliştirilmesi/temini, • İnceleme sistemine yeni inceleycilerin katılımının sağlanması ve bu inceleycilere ders kitaplarının standartlarına yönelik eğitimlerin verilmesi.

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB, 2019a).

Bütün bu mevcut durum çalışması neticesinde ortaya konan stratejiler doğrultusunda SP belirlenen Hedef 1.1'in belirttiği öğretim programlarının değiştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Yürütülen çalışmaların etkilerine bakmak için öncelikli olarak hedef birde belirtilen tüm öğretim programları değişikliğinden birinci derecede sorumlu olan ve MEB teşkilat şemasında doğrudan bakanlık makamına bağlı olan TTK çalışmaları ile bu kurulun

öğretim programlarına yönelik almış olduğu kararlara bakılmıştır. TTKK incelendiğinde en son kararın 29.12.2022 tarihinde alındığı görülmüştür. 2019 yılından itibaren TTKK yönelik değişen öğretim programları tablosu incelendiğinde; 2019-2023 SP’de birinci amaç hedef birde yer alan öğretim programlarına ilişkin yetenek kümeleri ve modüler temel de tüm öğretim kademelerine yönelik yapılması planlanan değişikliklerin çok büyük ölçüde mesleki ve teknik eğitim alanında yer alan öğretim programları çerçevesinde ve yetenek kümeleri oluşturulmadan gerçekleştiği görülmektedir. TTKK incelendiğinde 2021 yılından itibaren mesleki ve teknik eğitimdeki tüm öğretim programlarının yeniden ele alındığı ve değiştirildiği gözlemlenmiştir. Yine Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünün Programlar ve Öğretim Materyalleri Daire Başkanlığı web adresinde yer alan çerçeve öğretim programları incelendiğinde 61 alan ve dalda öğretim programlarının SP’de belirtilen hedeflere uygun şekilde değiştiği görülmüştür (MEB, 2021a). Mesleki ve teknik eğitime ait öğretim programlarının 2021-2022 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlandığı görülmektedir.

Değişen öğretim programlarına paralel bir şekilde 61 alan ve dala ait öğretim materyali olan kitaplarda yine bu hedef doğrultusunda yenilendiği belirtilmiştir (MEB,2021a). Mesleki ve Teknik Eğitimde geliştirilen öğretim programlarında; eğitsel etkinliklerin hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesini içeren detaylı bir plana yer verilmiş olup yine 2019-2023 SP’de belirlenen ve bu kapsamda değişiklik yapılması öngörülen, mesleki ve teknik eğitimde sektörün ve iş dünyasının beklentilerine yönelik, nitelikli eleman ihtiyacını karşılayabilecek elemanların yetiştirilmesini sağlamak amacı ile öğretim programlarının yeniden ele alındığı belirtilmiştir (MEB, 2021a). Yapılan doküman incelemelerinde 2019-203 SP Hedef 1.1’de belirtilen tüm öğretim kademelerindeki öğretim programlarında yetenek kümeleri çerçevesinde değişiklik yapılmasına ilişkin ifadeye rağmen okul öncesi ilkökul, ortaokul, özel eğitim, özel öğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki öğretim programlarına ilişkin çalışmaların taslak aşamasında kaldığı görülmüştür. Bu kapsamda Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB) tarafından yayınlan birim idari faaliyet raporunda birinci hedefe ait çalışmaların tamamen gerçekleştirilmemesinin nedenlerinden birinin alan yazında yetenek kümeleri tanımına ilişkin farklı yaklaşımlar olduğu ve akademisyenler ile yapılan çalışmalarda bu çerçevede bir öğretim programının değişikliğinin süre bazında yeterli olmadığı belirtilmiştir (TTKB, 2021). Aşağıdaki tabloda Hedef 1.1’in yapılan çalışmalar sonucunda gelmiş olduğu düzeye ait TTKB birim faaliyet raporundan alınan performans göstergelerine yer verilmiştir.

Tablo 4. TTKB 2019-2023 SP Hedef 1.1'e Ait Performans Gösterge Sonuç Değerler

Performans Göstergesi	Açıklama	Hedeflenen Gösterge Düzeyi	Yıl Sonu Gerçekleşme Düzeyi	Gerçekleşme Durumu	
				Başarılı	İyileştirilmeli
P.G 1.1.1	Yetenek kümelerinin oluşturulması	%100	%40		X
P.G 1.1.2	Temel yeterlilikler ve standartların oluşturulması	%80	%40		X
P.G. 1.1.3	Geliştirilen öğretim programlarının temel yeterlilik ve standartlara uygunluğu oranı (%)	%40	%10		X
P.G 1.1.4	Eğitim ve öğretim materyalleri inceleme değerlendirme kriterlerinin ve uygulama süreçlerinin geliştirilmesi	%50	%50	X	

Kaynak: TTKB Birim İdari Faaliyet Raporu (TTKB, 2021).

Tablo 4 incelendiğinde hedefin gerçekleşmesi için kritik öneme sahip performans göstergelerinin ilk üçünde beklenen değerlere ulaşılmadığı ve bu durumda iyileştirmenin yapılmasının gerekliliğinin belirtildiği gözükümüştür. Bu durumda birinci hedef ifadesinde belirlenen ifadeye etkin ve tam manasında ulaşamadığı ancak bu konuda çalışmaların devam ettiği söylenebilir. SP yıllık olarak izlendiği ve MEB strateji geliştirme başkanlığı tarafından tüm birimler bazında yıllık olarak değerlendirildiği idari faaliyet raporu incelendiğinde ise birinci hedefe yönelik çalışmalara şu şekilde yer verilmiştir: Belirlenen hedef çerçevesinde 9.sınıflar bazında 25, 10.sınıflar bazında ise 36 dersin ortaöğretim bazında taslak öğretim programlarının %50 tamamlanmış olduğu belirtilmiştir (MEB, 2022).Yine öğretim programlarında genel kazanımların ortak bir havuzdan alınabilmesi için genel beceri k12 seti oluşturulmuştur. Toplamda 98 derse ait beceri temelli öğretim programının 66 adedine ait taslak öğretim programı geliştirilmiş olup geri kalanın ise 2022 Haziran ayında ifade edilmiştir.

MEB 2019-2023 SP Hedef 1.2'de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

Program geliştirme, alan yazındaki en sık tanımı ile öğretim programlarının hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve sınama durumları arasındaki dinamik ilişkiler bütünü olarak ifade edilmektedir. Programın dört temel ögesi arasındaki ilişkileri düzenleyen, yaşayan bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Demirel, 2020). Bu kapsamda bakıldığında; programı oluşturan temel öğeler; hedefler, İçerik, öğretme-öğrenme süreci ve sınama durumları (ölçme ve değerlendirme) boyutları olarak isimlendirilir. MEB 2019-2023 SP yer alan hedeflerin programın tümüne yönelik değil de, sadece bir ögesine yönelik hazırlandığı da söylenebilir. MEB 2019-2023 SP yer alan; birinci amacın altındaki, Hedef 1.2'nin öğretim programları

içerisinde yer alan dört temel öge arasındaki sınama durumlarına yönelik bir değişimi (ölçme ve değerlendirmeye) işaret ettiği söylenebilir. Aşağıdaki tabloda hedef ile öğretim programı ve öğelerinde ilişkiye yönelik etki alanı belirtilmiştir.

Tablo 5. Hedef 1.2-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 1.2				X	

Sınama durumları, bir diğer ismi ile ölçme ve değerlendirme hem öğrenme hem de öğretme etkinliğini izleyip değerlendirmek için eğitim verilerinin toplanmasını ve analiz edilmesini içeren çok adımlı kapsamlı ve sistematik bir süreç olarak tanımlanabilir. Bu açıdan bakıldığında ölçme ve değerlendirme çalışmalarının önemi oldukça fazla olduğu söylenebilir. MEB SP yer alan hedeflerin yıllar içerisinde gerçekleşmesine yönelik tespitler performans göstergeleri aracılığı ile yapılmaktadır. Aşağıdaki tabloda Hedef 1.2'nin gerçekleşmesini takip etmek için oluşturulan performans göstergelerine yer verilmiştir.

Amaç birin altında yer alan Hedef 1.2'ye ilişkin performans göstergelerine ait tablo 6 incelendiğinde; MEB'inin 2019-2023 SP hazırlanırken, mevcut durum analizinde ortaya çıkan veriler ışığında özellikle PISA ve TIMSS sınavlarına ilişkin planlamaları dikkate aldığı söylenebilir. Tablo incelendiğinde hedefin gerçekleşmesinin tespitine yönelik kullanılan performans göstergelerinden iki tanesi hariç diğer tüm göstergelerin, uluslararası sınavlardaki ölçme ve değerlendirme sınavlarından olan, ABİDE PISA ve TIMSS sınavındaki oluşturulduğu görülmektedir. Özellikle PISA ve TIMSS sınavlarının uluslararası bazda kabul gören ölçme ve değerlendirme süreci içerdiği düşünülürse bakanlığın da öğretim programlarındaki sınama durumlarını hedef doğrultusunda bu çerçevede değerlendireceği ifade edilmiştir (Okudan & Yeşilyurt, 2021). Ayrıca 2018 yılından beri OECD ülkeleri arasında yapılan PISA-TIMSS gibi sınavlardan alınan olumlu sonuçlarında bu planlama da etkili olduğu da söylenebilir (MEB, 2019b).

PISA ve TIMSS sınavının en önemli özelliklerinden biri öğrencilerin problem çözme kabiliyetlerini ölçmek, akıl yürüterek öğrendikleri bilgileri kullanarak iletişim becerilerine ölçmeyi yönelik oluşturulan sistemli göstergeler üretilmesini sağlamaktır (OECD, 2019). Bütün bu açıklamalara bakıldığında MEB'in en önemli yol haritası niteliğinde olan SP'de öğretim programlarında yer alan ölçme ve değerlendirme çalışmalarının PISA ve TIMSS sınavındaki başarıyı etkilemeye yönelik ele alındığı, Hedef 1.2'e ait performans göstergelerinden de açıkça anlaşılmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde ilgili hedefin öğretim programlarındaki ölçme ve değerlendirme çalışmalarında PISA ve TIMSS sınavlarındaki anlayış doğrultusunda

değişikliği benimsediği söylenebilir. Nitekim 2019-2023 SP belirlenen bu hedef doğrultusunda ölçme ve değerlendirme esaslarında kalıcı bir değişiklik yapıp, tüm kademelerdeki öğretim programlarında 2019 yılından itibaren, beceri temelli bir anlayışı içeren çalışmalar planlanmıştır.

Tablo 6. Hedef 1.2'e Ait Performans Göstergeleri

Performans Göstergeleri	Hedefe Etkisi (%)	Başlangıç Değeri	2019	2023
PG 1.2.1 Bir eğitim ve öğretim döneminde bilimsel, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda en az bir faaliyete katılan öğrenci oranı (%)	20	İlkokul	71,10	82,58
		Ortaokul	78,29	84,78
		Lise	65,00	69,66
PG 1.2.2 Öğrenci başına okunan kitap sayısı	20	İlkokul	23,05	24
		Ortaokul	8,84	9
		Lise	4,32	6
PG 1.2.3. Ortaöğretime merkezi Sınavla yerleşen öğrenci oranı (%)	20		12	11
PG 1.2.4 ABİDE sınavlarındaki temel altı ve temel yeterlik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı (%)	20	Türkçe	28	18
			(2018)*	(2022)*
		Matematik	40	30
			(2018)*	(2022)*
		Fen Bilimleri	38	28
			(2018)*	(2022)*
PG 1.2.4.3 ABİDE 10 temel altı ve temel yeterlilik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı (%)	20	Türkçe	26	25
			(2016)*	(2018)*
		Matematik	60	53
			(2016)*	(2018)*
		Fen Bilimleri	52	40
			(2016)*	(2018)*
PG 1.2.4.3 ABİDE 10 temel altı ve temel yeterlilik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı (%)	20	Okuma Becerileri		20
				(2022)*
		Matematik Yaz.		35
PG 1.2.5 PISA ve TIMSS araştırmalarında temel ve temel altı yeterlik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı (%)	20	Fen ok. Yaz.		25
				(2022)*
			44	30
PG 1.2.5 PISA ve TIMSS araştırmalarında temel ve temel altı yeterlik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı (%)	20		(2015)	(2018)*
			51	40
			(2015)	(2018)*
		Okuma Becerileri	40	30
			(2015)	(2018)*
		4. Sınıf	43	
		Matematik	(2015)	
		4. Sınıf	42	
		Fen Bilimleri	(2015)	
		8. Sınıf	58	
PG 1.2.5 PISA ve TIMSS araştırmalarında temel ve temel altı yeterlik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı (%)	20	Matematik	(2015)	
		8. Sınıf	41	
PG 1.2.5 PISA ve TIMSS araştırmalarında temel ve temel altı yeterlik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı (%)	20	Fen Bilimleri	(2015)	

Beceri temelli sorular aracılığıyla esasında öğrencilerin okuduklarını analiz ederek sentezleme, eleştirel bakış açısını oluşturma ve problem çözme ile bilimsel kabiliyetleri gibi üst düzey becerileri ölçmeyi amaçlandığı bakanlık yetkililerince ifade edilmiştir (MEB, 2018a). Amaçlanan bu hedefin özellikle PISA ve TIMSS sınavlarındaki ölçme esasları ile paralel olması da dikkate alındığı yine ifade edilmiştir. Son yıllarda ortaya konan çalışmalar ile 2015 yılında yapılan PISA sınavı sonuçlarına göre 2018 yılındaki sonuçlar incelendiğinde matematik, fen ve Türkçe okuryazarlığı alanlarında da performansını gözlenebilir bir ölçüde artıran üç ülkeden birinin Türkiye olduğu belirtilmiştir (MEB, 2019b).

Daha önceki dönemlerde öğretim programlarında yer alan sınama durumlarının (ölçme ve değerlendirme çalışmalarının) daha çok bilgi ve kavrama düzeyinde yer aldığı yine bakanlığın ortaya koymuş olduğu tespitlerde belirtilmiştir. Özellikle formüle dayalı ezberci bir anlayış ile sınama durumları yürütüldüğü ifade edilmiştir. 2018 yılında değişen K12 diye tabir edilen matematik, fen bilimleri, Türkçe gibi derslerden başlamak üzere 2019 yılı ve sonrasında değişen öğretim programları ve ünite içeriklerinde, sınama durumlarının (ölçme ve değerlendirme) okuduğunu anlama, analiz ve sentez basamağı gibi düzeylerde yer alan sorulara hususlara yer verilmiş ve beceri temelli sorular olarak öğretim programlarındaki yerini almıştır. Bu durum MEB 2019-2023 SP öncesi ile sonrası dönemlerdeki sınama durumlarındaki değişimi özetleyebilir. Aşağıdaki tabloda SP Hedef 1.2 ait çalışmalara ilişkin yapılan mevcut durum analizi çerçevesindeki riskler, stratejiler ile maliyet ve ihtiyaçlara yer verilmiştir.

Tablo 7 incelendiğinde Hedef 1.2'ye ilişkin mevcut durum analizinin diğer hedeflerde olduğu gibi kapsamlı yapıldığı söylenebilir. Özellikle hedefin belirlenmesi ve hayata geçirilmesi sürecinde karşılaşılan riskler dikkate alındığında öğretmenlerin beceri temelli yani yeterlilik temelli ölçme ve değerlendirme konularında eğitilmiş olmalarının altı çizilmiştir. Yine veliler tarafından öğrenciler üzerindeki akademik baskının da riskler ve tespitler üzerinde yer aldığı gözlenmiştir. Öğretim programlarının konu bazında yeterlilik temelli olması da yine sürece ilişkin belirlenen ihtiyaçlar tablosunda yer almıştır. 2019-2023 SP hedeflere ilişkin eğitim-öğretime yönelik tüm bölümlerde ve eğitim sürecindeki tüm kademelerde her düzeydeki yeterliklerinin belirlenmesi, izlenmesi ve desteklenmesi ölçme ve değerlendirme sistemi kurulmasına yönelik ifadeye ilişkin değerlendirmelerin yer aldığı idari faaliyet raporu incelendiğinde beceri temelli sorulara yönelik ortaöğretime ait tüm sınıf seviyelerine uygun etkinlik kitaplarının hazırlanarak, öğrenci ile öğretmenlere EBA üzerinden ulaştırıldığı belirtilmiştir. Bu kapsamda beceri temelli etkinlikler oluşturulurken, öğrencilerin problem çözme, yaratıcı ve eleştirel düşünme, bilgi okuryazarlığı gibi içeriklerin yanı sıra, PISA sınavına özgü matematik ve fen okuryazarlığı yeterliklerini de dikkate alınmıştır (MEB, 2022).

Tablo 7. Hedef 1.2’ e Ait Riskler-Strateji-Tahmini Maliyet-Tespitler

Riskler	• Öğrencilerin ve velilerin bilimsel, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere ilişkin farkındalık düzeyinin bölgeler arasında farklılık göstermesi, • Ailelerin, çocuklarının sınavla öğrenci alan okullara devam etmelerine yönelik isteği, • Sınavla öğrenci alan okul sayısının artırılmasına ilişkin çeşitli baskılar, • Ulusal ve uluslararası sınavların yapısı ve içeriği, • Öğrencilerin ve öğretmenlerin mevcut durumda yeterlik temelli ölçme uygulamalarına alışkın olmaması.
S 1.2.1	• Eğitim kalitesinin artırılması için ölçme ve değerlendirme yöntemleri etkinleştirilecek ve yeterlik temelli ölçme değerlendirme yapılacaktır.
Stratejiler	• Öğrencilerin bilimsel, kültürel, sanatsal, sportif ve toplum hizmeti alanlarında etkinliklere katılımı artırılacak ve izlenecektir.
S 1.2.3	• Kademeler arası geçiş sınavlarının eğitim sistemi üzerindeki baskısını azaltacak çalışmalar yapılacaktır.
Maliyet Tahmini	50.500.000.000 TL
Tespitler	• Toplumda akademik başarıya yüksek değer atfedilmesi, • Öğrenciler ve öğretmenlerin yeterlik temelli ölçme ve değerlendirme uygulamaları konusunda yeterli bilgi ve tecrübeye sahip olmaması. • Öğretmenlerin alternatif eğitim yöntem ve teknikleri ile alternatif ölçme değerlendirme konusunda eğitime alınmaları, • Ölçme ve değerlendirme merkezlerinin tüm illere yaygınlaştırılması,
İhtiyaçlar	• Sınav kaygısına yönelik olarak aile hekimliği başta olmak üzere çeşitli kurumlarla iş birliği yapılması • <u>Öğretim programlarının konu alanları bazında yeterlik temelli olarak tanımlanması</u>

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB, 2019a)

Yine öğretim programlarının ölçme ve değerlendirme alanında yapılacak olan çalışmaları kapsamında OECD uzmanları eşliğinde Ekim 2021 tarihleri arasında OECD uzman ekibi tarafından saha ziyareti gerçekleştirmiş olup, yapılan ziyaretler sonucunda ortaya konan tespitler ışığında ölçme ve değerlendirme alanlarında, MEB’in genel müdürleri, daire başkanları ve millî eğitim uzman/uzman yardımcılarının katılımı ile çalıştay yapılmış ve genel değerlendirmeler alındığı belirtilmiştir (MEB, 2022). Ayrıca bakanlık tarafından her ile ölçme ve değerlendirme merkezi kurulmuş ve bu merkez aracılığı ile öğretim programlarındaki kazanımlara yönelik değişikliklerin yürütülmesi sağlanmış ve öğretmenlere hizmet içi eğitimler verilmesi sağlanmıştır. Bütün bu çalışmalar neticesinde MEB SP belirtilen Hedef 1.2’nin öğretim programlarındaki sınama durumlarını PISA, TIMSS sınavlarında yer alan beceri temelli sorular ışığında yeniden ele aldığı söylenebilir.

MEB 2019-2023 SP Hedef 1.3’te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

Ülkemizde uzun süredir İngilizce ve diğer yabancı dil öğretimi konusunda etkin bir mücadele verildiğini söylemek yanlış olmaz. Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren yabancı dil öğretimine yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Yabancı dil öğretim programlarında Zaman

zaman farklı öğretim yolları izlenmiştir. Ancak 12 yıl zorunlu eğitim alan ve temel eğitimden yükseköğretimin sonuna kadar yabancı dil eğitimi alan öğrencilerimizin birçoğu, bütün bu çabalara rağmen yeterli düzeyde yabancı dil bilmedikleri esasında toplumca da kabul gören bir gerçektir (Çelebi, 2006). Bu açıdan bakıldığında yabancı dil öğretimine ilişkin etkin bir stratejinin belirlenmesi, SP’de yer alması kaçınılmaz olmuştur. Bu kapsamda MEB 2019-2023 SP’de yabancı dil öğretimine yönelik hedefler belirlenmiştir. Yabancı dil öğretiminde okul türünün yaş ve programlarının gereksinmelerine göre beceri temelli bir yabancı dil eğitimi Hedef 1.3 ile planlanmıştır. Aşağıdaki tabloda bu hedefe ilişkin hedefin öğretim programı ve öğelerine etkilerine yönelik tabloya yer verilmiştir.

Tablo 8. Hedef 1.3-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisi
Hedef 1.3		X	X		

Tablo 8 incelendiğinde belirlenen hedefin öğretim programlarında hem içerik hem de eğitim durumlarında bir etki alanının olduğu söylenebilir. Nitekim belirlenen hedef içeriğinde yabancı dil eğitime yönelik geliştirilen kaynaklar ile yabancı dil öğretimde planlanan öğretme-öğrenme süreçlerindeki değişikliklere yer verilmiştir. MEB 2019-2023 SP genel mimarisinde yer alan hedeflere ait performans göstergeleri, hedefin etki alanlarına yönelik belirlenen ifadelerden oluşturulmuştur. Aşağıdaki tabloda ilgili hedefe ilişkin, performans göstergeleri ve açıklamalara yer verilmiştir.

Tablo 9. Hedef 1.3’e Ait Performans Göstergeleri

Performans Göstergeleri	Hedefe Etkisi (%)	Başlangıç Değeri	2019	2023
PG 1.3.1 Yabancı dil dersi yılsonu puan ortalaması	35	69	70	80
PG 1.3.2 Yabancı dil eğitime yönelik geliştirilen dijital içerik sayısı	30	277	500	1.800
PG 1.3.3 Yabancı Dil Mesleki Gelişim Programlarına katılan yabancı dil öğretmeni sayısı	35	89	620	50.000

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB, 2019a).

Tablo 9 incelendiğinde yabancı dil öğretiminde dijital içerik geliştirmeye yönelik ve yabancı dil öğreniminde mesleki gelişimlere katılan öğretmen sayısına yönelik performans göstergelerine yer verildiği görülmektedir. Performans göstergeleri incelendiğinde, özellikle hızla gelişen ve değişen ve dijitalleşen dünyada yabancı dil eğitiminde gerçekleştirilen dijital içerik sayısı, yabancı dil dersine ait yılsonu puan ortalaması ve yabancı dil öğretmenlerinin

mesleki gelişim programlarına alınma sayısı yer almıştır. Yabancı dil öğretimindeki etkinin artırılması için öğretim programlarında içerikte dijital öğrenmenin ağırlığının artırılması ile öğretmenlerin mesleki yeterliliklerine ilişkin çalışmalara ağırlık verildiği görülmektedir.

Tablo 10. Hedef 1.3'e Ait Riskler-Strateji-Tahmini Maliyet-Tespitler

Riskler	• Yabancı dil eğitimine ilişkin farkındalığın yeterli olmaması, • Uluslararası hareketlilik programlarının kontenjan ve kapsamının yetersiz olması, • Yurt dışında yabancı dil eğitimi destekleyici programların maliyetlerinin fazla olması, • Yabancı dil eğitimine ilişkin dijital içeriklerin teminine yönelik maliyetlerin yüksek olması.
S 1.3.1	• Ülke genelinde yabancı dil eğitimi, seviye ve okul türlerine göre uyarlanacaktır.
Stratejiler	S 1.3.2 • Yeni kaynaklar ile öğrencilerin İngilizce konuşulan dünyayı deneyimlemesi sağlanacak ve dijital içerikler geliştirilecektir. S 1.3.3 • Yabancı dil eğitiminde öğretmen nitelik ve yeterlikleri yükseltilecektir.
Maliyet Tahmini	14.900.000.000 TL
Tespitler	• Öğrencilerin yabancı dil becerilerini farklı alanlarda kullanmasını sağlayan disiplinler arası bir yaklaşımın olmaması, • Yabancı dil eğitiminin öğrencilerin bireysel farklılıkları ile öğretim kademeleri ve okul türlerini dikkate almayan tek tip bir yaklaşımla yapılması, • Öğrencilerin yabancı dil eğitimine destek olacak dijital içeriklerin ve platformların yetersiz olması, • Öğretmenlerin yabancı dil becerilerinin geliştirilmesine yönelik eğitimlerin ve paydaşlarla iş birliğinin yetersiz olması, • Yabancı dil öğretmenlerinin seçiminde öğretmenlerin çok yönlü dil becerilerinin ölçülememesi ve bunların dikkate alınamaması.
İhtiyaçlar	• Yabancı dil eğitiminde ortaya konacak yeni yöntemler konusunda öğretmen eğitimlerinin yapılması, • Yabancı dil eğitime yönelik dijital içeriklerin ve platformların geliştirilmesi, • Uluslararası hareketlilik programlarına yönelik farkındalığın artırılması, • Öğretmenlere yurt dışı deneyim fırsatlarının sağlanması.

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB, 2019a)

Tablo 10'da yabancı dil eğitiminin geliştirilmesi süreci açısından belirlenen hedef öncesinde ortaya konan mevcut durum analizi çalışmalarına yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde yabancı dil öğretiminin geliştirilmesi amacı ile belirlenen stratejiye ilişkin yapılan çalışmada yabancı dil eğitime yönelik riskler maliyetler, tespitler ihtiyaçlar ile stratejilere yer verilmiştir. Yabancı dil öğretime yönelik içeriklerin eksik olması, bu konuda dijital içeriklerin yetersiz kalması, İngilizce ve diğer yabancı dil öğretiminin öğrencilerin bireysel farklılıklarını, öğretim kademelerini ve okul türlerini dikkate almayan, herkese uyan tek bir yaklaşımla yürütülmesine ilişkin tespitler ön plana çıkarmaktadır. Yine bu tespitler ışığında, yabancı dil eğitiminin seviye, bireysel farklılıklar ve okul türlerine göre belirleneceği stratejiler benimsenmiştir. Belirlenen hedefler doğrultusunda yabancı dil eğitimi öğretim programlarında özellikle içerik ve öğretme-öğrenme süreçlerinde değişim gözlemlenmiştir.

MEB 2019-2023 SP’de yer alan hedeflere ulaşmak için yapılan çalışmaların yer aldığı idari faaliyet raporu ve birim faaliyet raporu incelendiğinde aşağıdaki hususların yer aldığı gözlemlenmiştir. Yabancı dil eğitime yönelik dijital olarak etkileşimi artırmak amacı ile Din Öğretimi Genel Müdürlüğü tarafından, <http://dogmyabancidil.meb.gov.tr> adresi oluşturulmuştur (MEB, 2022). Yine okullarda İngilizce A1-A2 ve B1-B1+ seviyesine uygun etkinlik kitapları hazırlanmış ve dağıtımı yapılmıştır.

YADEG kısa ismi ile Yabancı Dil Eğitiminin Geliştirilmesi Projesi (YADEG) hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda; Türkiye’deki yabancı dil eğitim kalitesinin uluslararası standartlara uygun bir şekilde getirilmesine yönelik faaliyetler hayata geçirilmiştir (MEB, 2022). Yabancı dil öğretimine yönelik DİYALEKT mobil öğrenme platformu hazırlanarak uygulamaya konulmuştur. Bu uygulamalar özellikle öğretme-öğrenme süreçlerine etkileyecek uygulamalar olarak yer almıştır. Yine “Birlikte İngilizce projesi hayata geçirilmiş olup, Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okul türlerine devam eden öğrencilerin 2020-2021 eğitim öğretim yılı yabancı dil dersi yılsonu başarı puan ortalaması 81,24 olup gösterge hedefinin aşıldığı da idari faaliyet raporunda yer almıştır. Yabancı dildeki öğretme-öğrenme süreçlerini doğrudan etkileyecek olan öğrencilerin yabancı dil yeterliliklerinin geliştirilmesi amacı ile uluslararası geçerliği olan EDEXCEL programı TTK tarafından onaylanmıştır. Öğretmen eğitimlerinde yapılan çalışmalara bakıldığında, mesleki gelişim programlarına katılan yabancı dil öğretmeni sayısının 2018 ile 2021 yılları arasındaki değişiminin 89 dan 67.932’ye ulaştığı belirtilmiştir (MEB, 2022). Bütün bu çalışmalara bakıldığında SP’de yer alan yabancı dil eğitime yönelik hedefin gerçekleşmesi için yapılan faaliyetlerin öğretim programlarında içerik ve eğitim durumlarına yönelik kapsamlı çalışmalar yürütüldüğü ve değişikliği barındırdığı söylenebilir.

MEB 2019-2023 SP Hedef 1.4’te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Nasıl Etkilerine İlişkin Bulgular

Hızla değişen ve gelişen dünya sürecinde, dijitalleşen dünya düzleminde dijital içeriklere fazlası ile ihtiyaç duyulmuştur, özellikle artan mobil cihazların yaygınlaştırılması ile dijital öğrenmenin öğretim programları üzerindeki öğretme-öğrenme süreçlerini doğrudan etkilediği söylenebilir. Öğretim programlarının önemli bir ögesi olan içerik ve öğretme öğrenme süreçlerinde dijital içerik ve dijital destekli materyallerin öğrenci üzerindeki ağırlığının da arttığı görülmektedir. Bu çerçeveden bakıldığında, değişen ve gelişen dünya şartlarında öğrenmenin ve öğretmenin de önemli bir ayağı dijital dönüşüm olma yönünde ilerlemektedir. Özellikle öğrenme süreçlerini destekleyen dijital dönüşümünde 21. yüzyıl dünyasında kaçınılmaz olduğunu belirtmek gerekir. Mekân ve zaman kavramlarının eğitim için

yeniden tanımlanması, informal öğrenme ile yaşam boyu eğitim anlayışını da ortaya çıkarmıştır (Parlar, 2012). Dijital öğrenme ve informal öğrenmenin gitgide ağırlığının artması sonucu MEB 2019-2023 SP dijital öğrenme süreçlerine yönelik hedefler belirlendiği görülmüştür. Bu kapsamda MEB 2019-2023 SP Hedef 1.4 ile öğretim programlarının içerik ve öğretme-öğrenme süreçlerini desteklemek için dijital dönüşümüne yönelik hedef belirlenmiştir. Öğrenme sürecinin dijital dönüşümle desteklenmesi amaçlanmıştır (MEB, 2019a). Aşağıdaki tabloda Hedef 1.4'e ait hedef ile öğretim programları ve öğelerinin etki alanına yer verilmiştir.

Tablo 11. Hedef 1.4-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 1.4		X	X		

Tablo incelendiğinde ilgili Hedef 1.4'ün öğretim programlarındaki hem içerik hem de öğrenme öğretme süreçlerine ilişkin etkilerinin olduğu belirlenmiştir. Aşağıdaki tabloda ise hedefe ait performans göstergelerine yer verilmiştir.

Tablo 12. Hedef 1.4'e Ait Performans Göstergeleri

Performans Göstergeleri	Hedefe Etkisi (%)	Başlangıç Değeri	2019	2023
PG 1.4.1 EBA Ders Portalı aylık ortalama tekil ziyaretçi sayısı	20	1.386.838	1.705.000	3.500.000
PG 1.4.2 EBA Ders Portalı kullanıcı başına aylık ortalama sistemde kalma süresi (dk)	20	65	81	150
PG 1.4.3 Eğitim ulusal dijital içerik arşivi kurulması (%)	20	0	40	100
PG 1.4.4 Dijital içeriklere ilişkin sertifika eğitimlerine katılan öğretmen sayısı	20	0	500	2.500
PG 1.4.5. Tasarım ve beceri atölyesi sayısı	20	7	10.000	165.000

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB, 2019a)

Hedefe ilişkin performans göstergeleri incelendiğinde öğretim programlarını ciddi manada etkileyecek kritik iki yeni adımdan söz edilebilir. Bunlardan birincisi artık 21. yüzyıl dünyasının kaçınılmazlarından olan özellikle mobil uygulamalar ile artan dijital kullanımda öğretiminde yer almasına ciddi katkı sağlayacak olan dijital içeriklerin üretilmesi. Bu çerçevede MEB tarafından geliştirilen Eğitim Bilişim Ağı platformu ile öğretim programlarındaki içeriklerin akıllı tahtalar eşliğinde EBA (Eğitim Bilişim Ağı) üzerinden işlenmesine yönelik uygulamalar geliştirildiği ve bu uygulamaların ulusal dijital içerik arşivi ile saklanmasına yönelik çalışmaların olduğu görülmektedir. Özellikle COVID-19 pandemisinin eğitim-öğretim süreci üzerinde ortaya koyduğu etkiler incelendiğinde dijital içeriklerin oldukça önemli bir yeri

olduğu söylenebilir. Ancak mevcut durum analizin pandemi öncesi yapılması açıkçası yapılan çalışmaların oldukça yerinde ve geleceği öngörececek bir şekilde olduğu da söylenebilir.

Hedef 1.4'e yönelik hazırlanan performans göstergelerinden yer alan diğer husus ise tasarım beceri atölyelerinin okullardaki fiziki mekân olarak öğrenme süreçlerinde yer almasının belirlenmiş olmasıdır. Tasarım beceri atölyeleri yapılandırmacılık yaklaşımının eğitim durumlarındaki eksik olan fiziki koşulların giderilmesi ayağını oluşturacak denilebilir. Tasarım beceri atölyelerinin öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenme süreçlerine ciddi katkı sunacağı düşünülmektedir. Bu durumun da 2005 yılında beri öğretim programlarında yer alan yaparak ve yaşayarak öğretim programlarına ilişkin öğretmenlerden getirilen fiziki mekânların uygunsuzluğuna ilişkin eleştirilerin giderilmesine yönelik ciddi bir iyileştirme olduğu söylenebilir. Aşağıdaki tabloda ise ilgili hedefin gerçekleşmesine yönelik risklerin, stratejilerin, maliyet tahmini, ihtiyaçlar ve tespitlere yer verilmiştir.

Mevcut durum analizi çerçevesinde hazırlanan tablo incelendiğinde dijital ortamlarda yer alan eğitici içeriklerin yetersizliği, gerekli alt yapının eksik olması ve öğretmenlerin dijital içerik süreci ile ders anlatımına yönelik eğitimlerin eksikliği ön plana çıkmaktadır. Bütün bu hususlar doğrultusunda belirlenen hedefe ulaşmak için dijital içeriklerin geliştirilmesi süreci ve bu konudaki öğretmen eğitimlerine yönelik stratejiler belirlenmiştir. Bu durumda genel olarak öğretim programlarında içerik ve öğretme-öğrenme süreçlerine yönelik etkileri beraberinde getirmiştir. Ayrıca bu hususların eğitimde fırsat eşitliliği ilkesini artıracak doğrultuda önemli bir adım olduğu da görülmektedir. Bütün bu açıklamalar doğrultusunda ilgili hedefin hangi ölçüde gerçekleştirildiği, içerik ve öğrenme öğretme süreçlerine yönelik etkileri ise yine MEB idari faaliyet raporlarına yansımıştır. Bu konuda yapılan değerlendirmeler incelendiğinde MEB Eğitim Bilişim Ağı olan kısa adı EBA olan platformu üzerinden dijital içerik çalışmalarının yürütüldüğü belirtilmiş olup ilk etapta Türkçe ve Matematik alanlarında dijital içeriklere yer verildiği ve bu çalışmaların 2022 yılında tamamlandığı görülmektedir (MEB, 2022).

Yine 2021 yılı idari faaliyet raporu incelendiğinde (MEB, 2022): özellikle COVID-19 pandemisinin eğitim üzerine etkilerinin en aza indirilmesi amacı ile canlı derslerin daha sağlıklı bir şekilde uygulamasına yönelik adımlar hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda çevrimiçi eğitimler ile öğretmenlerin dijital becerilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların da hayata geçirildiği belirtilmiştir. Hayata geçirilen bu adımlar ile EBA sistemine aylık ortalama 5.929.007,33 ziyaretçi girişi yapıldığı ve kullanıcı başına ortalamanın aylık 671,82 dakika olduğu belirtilmiştir. Dijital içerik ve becerilerle desteklenen değişim, eşit öğrenme ve öğretme fırsatları ile sınıf dışında öğrenmenin, informal öğrenmenin ağırlığının da artmış olduğu

görülmektedir. Temel Eğitim Genel Müdürlüğü bünyesinde dijital içeriğin geliştirilmesine yönelik çalışma grupları oluşturulmuştur (MEB, 2022).

Tablo 13. Hedef 1.4'e Ait Riskler-Strateji-Tahmini Maliyet-Tespitler

Riskler	- Dijital ortamda çocukları ve gençleri olumsuz etkileyen içeriklere ilişkin önlemlerin yetersizliği, - Dijital araç ve gereçlerin genellikle ithalata bağımlı olması, - İnternet altyapısının bölgeler arası gösterebileceği farklılıktan dolayı internet erişiminde yaşanabilecek aksaklıklar, - Dijital içerik geliştirme eğitimlerine katılımı gereken öğretmen sayısının çok olması, - Dijital içerik gelişimi alanında yeniliklerin çok hızlı olmasından dolayı verilecek eğitimin içeriğinin güncel tutulmasının zorluğu.
Stratejiler	S 1.4.1 • Dijital içerik ve becerilerin gelişmesi için ekosistem kurulacaktır. S 1.4.2 • Dijital becerilerin gelişmesi için içerik geliştirilecek ve bu kapsamda öğretmen eğitimi yapılacaktır.
Maliyet Tahmini	34.600.000.000 TL
Tespitler	- Öğrencilerin ve araştırmacıların kullanacağı dijital içerik arşivinin bulunmaması, - Dijital ortamlarda eğitime ilişkin içeriklerin belirli bir yapıya kavuşturulamaması, - Güvenli internet, siber zorbalık ve veri güvenliği kavramlarına ilişkin toplumsal farkındalık düzeyinin düşük olması, - Dijital beceriler konusunda öğretmenler arasında farkın yüksek olması.
İhtiyaçlar	- Eğitim dijital arşivinin oluşturulması için gerekli altyapının sağlanması ve eğitim dijital içeriklerinin geliştirilmesi için ilgili personelin eğitimi, - Çocukların düşünsel, duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarını destekleyen tasarım-beceri atölyelerinin kurulması, - Öğretmenlerin dijital beceriler konusunda hizmet içi eğitimden geçirilmesi, - Güvenli internet, siber zorbalık ve veri güvenliği konularında diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla tam iş birliği, - EBA eğitim portalinin kapsam ve içeriğinin geliştirilmesi.

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB, 2019a)

Temel Eğitim bünyesinde öğrenim gören öğrencilerin öğretme-öğrenme süreçlerini desteklemek amacı ile dijital içerik geliştirme komisyonları tarafından 523 öğretmene ve 13.348 öğrenciye Arılar Varsa Yarınlar Var Projesi kapsamında, 30 ilde, 142 öğretmene ve 3.503 öğrenciye Evimiz Dünya Projesi ve İklimi Koru Projesi kapsamında ise 31 ilde, 250 öğretmene ve 6.257 öğrenciye ulaşacak çalışmaları oluşturulmuştur. Ortaya konan tüm bu dijital içerik çalışmaları TTKB'ce şeffaflık, bilimsellik, ve objektiflik esasına dayalı incelenmiş ve uygulamaya geçirildiği belirtilmiştir (MEB, 2022).

İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

MEB 2019-2023 SP yer alan ikinci amacın altında yer alan dört hedefin “Öğretim programı ve Öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturmuştur?” sorusuna ilişkin alt sorular

incelenmiştir. Programın hedef ve içerik öğelerinden sonra program geliştirmenin üçüncü kısmında eğitim durumları yer alır. Öğretme-öğrenme olarak da adlandırılır. Eğitim durumları, program hedeflerine ulaşılmasını sağlayan tüm faaliyetler olarak ifade edilebilir (Demirel, 2020). Bu kapsamda ne kadar, neyi, nasıl, ne kadar sürede; öğretmenin, öğrencilerin, hangi kapsamda, ne ile düzenleyip yaptıklarına ilişkin içeriklerin tümüne eğitim durumları denilebilir. Bu nedenle, öğretmen ve öğrenciler, etkinlikler sırasında kullanılan öğretim yöntem, teknik ve stratejiler, etkinliklerde kullanılan materyaller, etkinliklerin süresi gibi faktörler, eğitim durumlarının kapsamındadır. 2019-2023 SP’de ikinci amaç içerisinde dört hedef yer almış olup bu dört hedef içerisinde sadece birinci hedefin öğretim programlarının eğitim durumları üzerine etkilerinin olduğu, diğer üç hedefin öğretim programı ve öğelerine bir etkisinin olmadığı iki alan uzmanı tarafından belirtilen görüş sonucunda belirlenmiştir. Bu başlık altında yer alan hedeflerin daha çok öğretme-öğrenme süreçlerine (eğitim durumlarına) yönelik olduğu gözlemlenmiştir.

MEB 2019-2023 SP Hedef 2.1’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

Öğretme-öğrenme süreçlerinin önemli bir parçası da öğrenme etkinlikleridir. Bu etkinliklerin içerisine öğretmen anlatımı, etkinlikler, alıştırmalar, gösteriler, öğretme-öğrenme araçlarının kullanımı, grup çalışması, bireysel çalışmalar da yer alabilir. MEB 2019-2023 SP yer alan bu hedefin temel gayesi, öğrenme etkinliklerinin yapılması süreci ve bu sürecin sonucunda oluşabilecek geri bildirimlerin nasıl olacağına ilişkin stratejilerdir. Aşağıdaki tabloda hedef ile öğretim programı ve öğeleri arasındaki etkileşim türüne yer verilmiştir.

Tablo 14. Hedef 2.1-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 2.1			X		

MEB 2019-2023 SP temel mimarisinde olduğu gibi her hedef ifadesinde hedefin gerçekleşmesine takip etmek üzere performans göstergeleri yer almıştır. Aşağıdaki tabloda hedefe ilişkin performans göstergeleri yer almıştır.

Tablo 15. Hedef 2.1'e Ait Performans Göstergeleri

Performans Göstergeleri	Hedefe Etkisi (%)	Başlangıç Değeri	2019	2023
PG 2.1.1. Eğitsel veri ambarının kurulması (%)	40	0	40	100
PG 2.1.2. Coğrafi bilgi sisteminin kurulması (%)	40	40	80	100
PG 2.1.3. Bakanlık bilgi edinme sistemlerinden yararlanıcıların memnuniyet oranı (%)	20	89,02	90	90

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB, 2019a)

Hedef 2.1'e ait Performans göstergelerine ilişkin tablo incelendiğinde öğrenme etkinliklerin değerlendirmesine ilişkin bir performans göstergesine rastlanmamıştır. Nitekim bu amaca ait diğer üç hedefin de öğretim programları ve öğelerine yönelik herhangi bir etkileşimi bulunmadığı yapılan incelemelerde belirtilmiştir. Ancak birinci hedef ifadesinde yer alan öğrenme etkinliklerinin öğretme öğrenme süreçlerinde yer edindiği düşünüldüğünde bu hedef ifadesinin kısmen de olsa öğretim programlarına yönelik bir etkisinin olacağı belirtilmiştir. Ayrıca hedef içeriğinde yer alan öğretme etkinliklerinin izlenmesi oldukça önemli bir husustur. Öğretmenin hangi öğrenme etkinliğini hangi yeterlilikte kullandığının tespit edilmesi ve bu kapsamda yapılacak geri bildirimlerin oluşturulmasını sağlayabilir. Öğrenme etkinliklerinin izlenmesi, değerlendirilmesi ve sonucun da öğretim programının revize edilmesinin bir yansıması olacağı da açıktır.

MEB 2019-2023 SP Hedef 2.2'de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

MEB 2019-2023 SP yer alan bu hedef ifadesi öğretim programları ve öğelerine yönelik herhangi etki içermediği yapılan incelemeler sonucunda ortaya konulmuştur. Aşağıdaki tabloda ilgili hedefin öğretim programları ile ilişkisine yönelik tablo verilmiştir.

Tablo 16. Hedef 2.2-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi			
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları
Hedef 2.2				Etkisiz

Yapılan incelemeler hedefe ilişkin performans göstergeleri ile idari faaliyet raporlarının incelenmesi doğrultusunda hedefin öğretim programlarına yönelik bir etkisinin olmadığı görülmektedir. MEB 2019-2023 SP'deki amaç ikinin altında yer alan Hedef 2.2 ifadesinin öğretim programları ve öğelerine yönelik etkilerine yapılan incelemelerde rastlanmamıştır. İlgili hedefte öğretmen ve okul yöneticilerinin mesleki gelişimlerini desteklemek üzere

stratejilere yer verilmiştir. MEB SP bakanlığın teşkilat yapısındaki tüm birimleri ilgilendiren hedef ve stratejileri barındırmak durumundadırlar.

MEB 2019-2023 SP Hedef 2.3'te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

MEB 2019-2023 SP'de ki amaç ikinin altında yer alan Hedef 2.3 ifadesinin bütçe ve plan bağlantısı üzerine hedeflere ve stratejilere yer verildiği gözlemlenmiştir. Yapılan değerlendirme ve alan uzmanı görüşleri sonrasında bu hedef ifadelerinin öğretim programları ve öğeleri üzerine etkileri olmadığı görülmüştür. Bu kapsamda bu hedef için herhangi bir çalışma yürütülmemiştir. Aşağıdaki tabloda hedef ile öğretim programları arasındaki etkileşime yönelik tespiti yer verilmiştir.

Tablo 17. Hedef 2.3-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 2.3					X

MEB 2019-2023 SP Hedef 2.4'te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında ele alınan 2019-2023 SP'deki amaç ikinin altında yer alan Hedef 2.4 ifadesinin öğretim programları ve öğelerine yönelik etkilerine yapılan incelemelerde ayrıca da alan uzmanı görüşleri doğrultusunda rastlanmamıştır. İlgili hedefin içeriğinde rehberlik ve teftiş sistemi üzerine hedef ve stratejilere yer verildiği hedefe ilişkin doküman analizinde ortaya görülmüştür. Bu kapsamda ilgili hedefin aşağıdaki tabloda da belirtildiği gibi öğretim programları ve öğeleri üzerine etkileri olmadığı belirtilmiştir.

Tablo 18. Hedef 2.4-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 2.4					X

Tablo 19 incelendiğinde; hedefin gerçekleştirilmesi için veriye dayalı yönetim sistemine geçileceği strateji 2.1.1'de belirtilmiştir. Bu kapsamda yapılan çalışmalara ait doküman incelenmesi incelendiğinde veri yönetim yapısına geçişin en önemli unsurlarından olan öğretme-öğrenme faaliyetlerinin izleme ve değerlendirme faaliyetlerinin yapılarak sonucunda geliştirilmesi için coğrafi bilgi sistemi hayata geçirilmiştir.

MEB coğrafi bilgi sisteminin uygulaması ile eğitim kurumlarının, hizmet binalarının, ortak taşınmazların mekânsal verilerinin görüntülenmesi, yönetilmesi ve kontrolü için veri altyapısı oluşturulmuş ve kullanıma sunulduğu belirtilmiştir. Ön çalışmaları tamamlanan eğitim veri ambarı kurulması ile veri yönetim kapasitesinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. İleriki yıllarda veriye dayalı politika oluşturma kültürünün geliştirilmesi gerekmektedir (MEB, 2022).

Tablo 19. Hedef 2.1’e Ait Riskler-Strateji-Tahmini Maliyet-Tespitler

Riskler	• Karar alma süreçleri ve uygulama aşamasına yönelik bürokratik unsurlar, • Yeni kurulacak birimler ile mevcut birimler arasında olası yetki çakışması, • Bakanlık bilgi edinme sistemlerinden memnuniyeti ölçülen yararlanıcıların arama yaptığı konu ile ilgili memnuniyetinin ölçüldüğünü düşünerek anket sorularını cevaplaması, • Bakanlık bilgi edinme sistemlerinden hizmet alan yararlanıcı sayısının her geçen gün artması
S 2.1.1	• Bakanlığın bilgi işlem ve otomasyon ihtiyaçları karşılanacak, bürokratik süreç azaltılacak ve okul bazında veriye dayalı yönetim sistemine geçilecektir.
Stratejiler	S 2.1.2 • Basın ve halkla ilişkilerle ilgili faaliyetler iyileştirilecek ve yararlanıcıların bilgi edinme memnuniyet oranları artırılacaktır. S.2.1.3 • Bakanlık Bilgi Yönetim Sistemine (MEB BYS) altlık oluşturmak üzere coğrafi bilgi sistemi kurulacaktır.
Maliyet Tahmini	14.700.000.000 TL
Tespitler	• Veriye dayalı yönetim için etkin veri üretimi mekanizmaları oluşturulamaması olması, • İletişim merkezinden merkez ve taşra teşkilatı birimlerine inceleme, araştırma veya soruşturma gerektiren konularda yönlendirilen başvurulara verilen cevap süresinin uzaması, • MEB Mobil Bilgi Servisi (8383) ücretli olmasından dolayı çok fazla veli tarafından kullanılamaması.
İhtiyaçlar	• Veri birimi kurulması için mevzuat değişikliği, • Bakanlık bilgi edinme sistemlerinde hizmet sunan personel sayısının artırılması, • İletişim merkezi sistemini kullanan merkez ve taşra teşkilatında görevli temsilci ve kullanıcılara yönelik sistemi tanıtıcı hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi.

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB,2019)

Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

2019-2023 SP’de yer alan üçüncü amaç ve bu amaç altında bulunan üç hedef incelendiğinde bu üç hedef içerisinde ikinci ve üçüncü hedefin özellikle öğretim programları üzerindeki öğretme-öğrenme süreçlerine yönelik etkileri barındırabileceği, Hedef 3.1’in öğretim programı ve öğelerine yönelik bir etkisinin olmadığı hem yapılan araştırmalarda hem de alan uzmanı görüşlerinde değerlendirilmektedir.

MEB 2019-2023 SP Hedef 3.1’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

MEB tüm birimleri ve yapılan tüm faaliyetleri kapsayan SP’deki tüm hedef ifadelerinin

doğrudan veya dolaylı olarak öğretim programları ve öğeleri üzerine etkileri olması beklenemez. Bu kapsamda MEB 2019-2023 SP'deki amaç için altında yer alan Hedef 3.1 ifadesinin öğretim programları ve öğelerine yönelik etkilerine yapılan incelemelerde rastlanmamıştır. İlgili hedef özellikle okullaşma oranlarının artırılması ve özellikle okul öncesi ve temel eğitim kapsamındaki okullaşma oranlarını artırılması ile ilgili hedef ve stratejileri barındırmaktadır. Aşağıdaki tabloda ise bu tespiti yönelik içeriğe yer verilmiştir.

Tablo 20. Hedef 3.1-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 3.1					X

MEB 2019-2023 SP Hedef 3.2'de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

MEB'in 2019-2023 SP'de yer alan üçüncü amaç altındaki Hedef 3.2 incelendiğinde özellikle öğrencilerin devamsızlıkları ile şubelerdeki öğrenci sayılarının azaltılmasına ilişkin stratejiler doğrultusunda faaliyetlere yer verilmiştir. Öğrenme ve öğretme süreçlerinde sınıf mevcutlarının kalabalık olması da önemli bir rol olabilmektedir. Özellikle öğretme stratejilerinde öğretim yöntem ve tekniklerinde sınıfların kalabalık olmasının etkileri olduğu söylenebilir. Hedefe ilişkin öğretim programlarındaki eğitim durumlarını ciddi olarak etkilemesi düşünülen bir diğer husus ise tasarım beceri atölyeleridir. Tasarım beceri atölyeleri yaparak ve yaşayarak öğrenme için oldukça önemli bir sınıf sistemi oluşturmakta olup, açıkçası öğretme ve öğrenme sürecindeki önemli bir sorunu da kaldırmaya yönelik olduğunu söylemek gerekir. Bu açıdan değerlendirildiğinde ilgili hedefin öğretme-öğrenme süreçlerine etkisinden söz edilebilir. Aşağıdaki tabloda ilgili hedefin ile öğretim programları arasındaki ilişkiye yönelik etkilerin olduğu tabloya yer verilmiştir.

Tablo 21. Hedef 3.2-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 3.2					X

Sınıf mevcutlarının yeterince az olması öğretme-öğrenme süreçlerinden tüm öğrencilerin yarar sağlamasında oldukça önemlidir (Güçlü, 2002). Yine 2002 yılında yapılan bir çalışmaya bakıldığında öğrencilerin yaklaşık 3 te 1'i sınıfların kalabalığından şikâyet etmiş ve bu durumun öğrenme sürecini etkileyen ciddi bir sorun olduğunu ifade etmiştir (Özdayı, 2002). Ebettteki öğrenme sürecinin sağlıklı bir ortamda gerçekleşmesi ve öğrenenin de daha

etkin bir öğrenme sürecine girmesinde sınıfların mevcutları oldukça önemlidir. Öğretim programlarının önemli bir ayağı olan öğretim yöntem ve teknikleri de doğrudan sınıf mevcutlarının durumunda önemli bir role sahiptir. Ülkemizdeki öğretim programlarının uygulanması sırasında yaşanan en büyük sorunlardan biri de sınıf mevcutlarıdır. Bu çerçevede MEB 2019-2023 SP’de yer alan hedef ifadesinde sınıf mevcutlarının azaltılmasına ilişkin aşağıdaki tabloda belirtildiği gibi performans göstergeleri konulmuştur. Yine özellikle temel eğitimde okullaşma oranlarının artırılması ile devamsızlık oranlarının azaltılmasına yönelikte göstergelerin yer aldığı söylenebilir. Aşağıdaki tabloda belirtilen performans göstergelerine oranları ile birlikte yer verilmiştir.

Tablo 22. Hedef 3.2’e Ait Performans Göstergeleri

Performans Göstergeleri	Hedefe Etkisi (%)	Başlangıç Değeri	2019	2023
PG 3.2.1 Temel eğitimde ikili eğitim kapsamındaki okullara devam eden öğrenci oranı (%)	30	33,83	29	0
PG 3.2.2 Temel Eğitimde 20 gün ve üzeri devamsız öğrenci oranı (%)		6,2	6	4
PG 3.2.2.2 Ortaokulda 20 gün ve üzeri devamsız öğrenci oranı(%)	20	13	11	5
PG 3.2.3 Temel eğitimde okullaşma oranı (%)		98,35	98,7	100
PG 3.2.3.2. 10-13 yaş grubu okullaşma oranı (%)	30	98,62	98,8	100
PG 3.2.4 Temel eğitimde öğrenci sayısı 30’den fazla olan şube oranı (%)		22,45	22	10
PG 3.2.4.2 Ortaokulda öğrenci sayısı 30’den fazla olan şube oranı (%)	20	30,28	30	15

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB, 2019)

Tablo 22 incelendiğinde özellikle öğretme-öğrenme strateji ve metotlarında öğretim programlarının uygulanması için önemli bir rolü olan sınıf kalabalıklarının azaltılması ve öğrenci başına düşen öğretmen sayısı ile derslik sayılarının kabul edilir bir seviyeye taşınmasına ilişkin göstergelerin yer aldığı görülmektedir. Aşağıdaki tabloda ise ilgili hedefe ait stratejiler, riskler ve maliyet ve tespitlere yer verilmiştir. MEB 2019-2023 SP genel mimarisi her hedef

ifadesinde olduğu gibi bu hedef ifadesi öncesinde de mevcut durum analizi çalışmalarının kapsamlı olarak yapıldığı söylenebilir. Nitekim hedefin gerçekleşmesi öncesinde yapılan çalışmalarda, öğretim programlarının çocukların gelişim özelliklerine göre yeniden ele alınması ve öğrencilerin ders dışındaki etkinlikleri yeniden ele alacak kapsamlı ve sistemli bir çalışmanın olması üzerinde durulmuştur. Ayrıca ikili eğitimin sonlandırması içinde oluşacak finansman kaynağının bulunmasına dikkat çekilmiştir.

Tablo 23. Hedef 3.2'e Ait Riskler-Strateji-Tahmini Maliyet-Tespitler

Koordinatör Birim	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü
İş Birliği Yapılacak Birimler	DÖGM, DHGM, SGB, TTKB, OGM, MTEGM, ÖERHGM, ÖÖKGM, HBÖGM, İEDB.
Riskler	• Kademeler arası geçişlerde uygulanan sınav yöntemlerinin aileleri gelişim temelli değerlendirme anlayışından uzaklaştırması, • Yurt içi ve yurt dışı göç hareketlerin yaşanması ve nüfusun ülke genelinde homojen bir şekilde dağılmaması, • İkili eğitimin çocuğun bütüncül gelişimi ihtiyaçlarına cevap vermeyi güçleştirilmesi, • Öğrenci ve öğretmenlerin klasik ölçme ve değerlendirme anlayışıyla yetişmiş olması ve gelişim temelli değerlendirme konusunda deneyim eksikliği.
S 3.2.1	• İlkokul ve ortaokullarda okullaşma oranları artırılacak, devamsızlık oranları azaltılacaktır.
Stratejiler S 3.2.2	• İlkokul ve ortaokullar gelişimsel açıdan yeniden yapılandırılacak ve tasarım beceri atölyeleri kurulacaktır.
S 3.2.3	• Tüm öğrencilerimize fırsat eşitliği içinde eğitimlerine devam edebilmeleri için uygulanan ücretsiz ders kitabı ve öğrenci taşıma hizmetleri gibi uygulamalar iyileştirilerek bunlara devam edilecektir.
Maliyet Tahmini	130.500.000.000 TL
Tespitler	• Yurt içi nüfus hareketleri sonucunda bazı bölgelerde sürekli olarak derslik ihtiyacının oluşması ve ikili eğitim yapılması, • İlkokul ve ortaokullarda öğretim programları eğitim etkinlikleri ve ders sürelerinin öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olarak güncelleme ihtiyacı, • Öğrencilerin ders dışında öğrenme etkinliklerini destekleyecek yenilikçi ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirecek fırsatların yetersiz olması.
İhtiyaçlar	• Ders, teneffüs ve serbest etkinlik sürelerinin yeniden düzenlenmesi, • Öğretim programlarının çocuğun gelişimsel özelliklerine göre güncellenmesi, • İkili eğitimin sonlandırılması ve öğle yemeği hizmeti verilmesi için finansman sağlanması.

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB,2019)

Tablo 23 incelendiğinde hedefin öğrenme öğretme süreçlerine etkisinin gerçekleşmesi için ortaya konan stratejiler arasında yer alan tasarım ve beceri atölyelerinin oluşturulması, öğretme-öğrenme süreçlerinde önemli bir değişikliğe işaret etmiştir. Özellikle tasarım ve beceri atölyeleri ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde MEB'in 2023 vizyon belgesinde de önemli bir yeri olan (TBA), üretim ve yapılandırmacı öğrenme kuramına ilişkin önemli bir vurguyla,

bilim, sanat, spor, kültür, yaşam gibi ögeleri içinde barındıran, yaparak-yaşayarak öğrenmeyi temel felsefe edinen, bütüncül bir gelişimin ürünü olarak ortaya konulmuştur (Gülhan, 2021). Tüm okullarda kurulması planlanan TBA ile “çocukların ilgi, yetenek ve mizaçlarına yönelik gelişimlerinin sağlanması” düşünülmektedir. Öğrencilere kendilerini yaratıcı bir şekilde ifade etmeleri için fırsatlar ve araçlar sunulan öğrenme ortamları olarak tanımlanmaktadır. Sanat, spor, bilim, yaşam ve kültür alanlarında tasarım ve beceri atölyeleri oluşturulmuştur. Bu atölye çalışmalarının amacı kişisel nitelikleri geliştirmek ve yetkinliklerini arttırmaktır. Bu bakış açıları ile bakıldığında ilgili hedef içerisinde yer alan tasarım ve beceri atölyelerinin öğretim programlarının temel ögesi olan eğitim durumu etkileri açıkça görülmektedir. Nitekim yaparak yaşayarak öğretme stratejisinde planlama ve beceri atölyelerinin yerinin çok önemli olduğu söylenebilir (MEB, 2022).

Yine SP izleme ve değerlendirme çalışmaları kapsamında yer alan idari faaliyet raporları incelendiğinde; TBA öğretmen yetiştirme içerik geliştirme, tanıtım ve örnek etkinliklerin yer aldığı bir el kitabı, atölyeleri kullanan öğretmenleri daha etkili kılmak ve atölyeleri daha etkin kullanmaları için yol göstermek amacıyla tasarlanmış olup 81 ildeki okullara gönderildiği belirtilmiştir (MEB, 2022). Ancak öğretme-öğrenme süreçlerine farklı bir bakış açısı ile yaparak ve yaşayarak öğrenmenin çok daha fazla hissedileceği alanlar olan TBA ilişkin öğretmen eğitimlerine yönelik yeterli açıklamalara ve bilgilere ulaşılamamıştır. Ayrıca TBA yönelik başlangıçta konulan 2023 yılı sonundaki %100 hedefinde çok gerisinde kaldığı izlenmiştir. 2021 yılından itibaren ise TBA okullarda yapılmasının durulduğuna yönelik açıklamalar yapılmıştır.

MEB 2019-2023 SP Hedef 3.3'te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

Örgün eğitimde okulların niteliğinin artırılarak yenilikçi programlara yer verilmesi eğitim-öğretim süreci için önemli bir husustur. Son yıllarda artan informal öğrenme için yenilikçi uygulamaların öğretim programları ile birlikte hareket etmesi oldukça önemli bir hususa sahiptir. Belirlenen hedef içeriğinde öğretim programlarının sadeleştirilerek ders dışı etkinlikler ve diğer kurumlar ile işbirliğine gidilerek öğrenmenin informal ortamlarda ağırlığını artıracak düzenlemelerin hayata geçirilmesinin planlandığı görülmektedir. Yine aynı hedef doğrultusunda okulların niteliğinin artırılması ve okullar arası başarı farkının azaltılmasının belirtilmesi de önemli bir husustur. Aşağıdaki tablo da hedef ile öğretim programları arasındaki etkileşime ait içeriğe yer verilmiştir.

Tablo 24. Hedef 3.3-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Hedef	İçerik	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 3.3		X		X		

Hedefe ilişkin performans göstergelerinde özellikle okul dışında öğrenme süreçlerini destekleyecek ifadelere yer verilmiştir. Aşağıdaki tabloda hedefin gerçekleşmesine yönelik belirlenen performans göstergelerine yer verilmiştir.

Tablo 25. Hedef 3.3'e Ait Performans Göstergeleri

Performans Göstergeleri	Hedefe Etkisi (%)	Başlangıç Değeri	2019	2023
PG 3.3.1 Eğitim kayıt bölgelerinde kurulan okul ve mahalle spor kulüplerinden yararlanan öğrenci oranı (%)	30	0	2	4
PG 3.3.2 Birleştirilmiş sınıfların öğretmenlerinden eğitim faaliyetlerine katılan öğretmenlerin oranı (%)	30	0	5	10
PG 3.3.3 Destek programına katılan öğrencilerden hedeflenen başarıya ulaşan öğrencilerin oranı (%)	40	0	70	80
Koordinatör Birim İş Birliği Yapılacak Birimler	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü SGB, İEDB, DHGM, DÖGM, ÖERHGM, ÖYGGM.			

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB, 2019)

Tablo incelediğinde özellikle hedefte belirtilen temel eğitim düzeyindeki okullarının nitel olarak iyileştirilmesi ve bu çerçevede oluşturulan yenilikçi uygulamalara yer verilmesine ilişkin göstergelere yer verilmiştir. Hedefe ait üç göstereninde başlangıç değerlerinin sıfır olarak belirtilmesi hedefe ilişkin çalışmaların henüz hiçbir şekilde başlamadığını gösterdiği söylenebilir. Bu durumda hedefin gerçekleşmesi için ciddi bir çalışma yapılmasını söylemek yanlış olmaz. En temelde hedefin gerçekleşmesi ve okul mahalle bölgelerinde kurulan kulüplerden öğrencilerin yararlanması için özellikle ders programlarının özelinde ise öğretim programlarının daha sade bir hale getirilmesi gerekmektedir. Aşağıdaki tabloda ise ilgili hedefin gerçekleşmesi öncesinde ortaya konan mevcut durum analizi çalışmalarına ait tespit, strateji maliyet ve tespitlerine yer verilmiştir. MEB 2019-2023 SP genel mimarisinde her hedefin altında yer alan bu çalışmanın diğer hedeflerde olduğu gibi kapsamlı yapıldığı görülmektedir.

Tablo incelendiğinde okulların öğrencilerin ve eğitim kurumlarının gelişimini teşvik eden okul çevresindeki kurum ve kuruluşlarla iletişim kurarak öğrencilerin sosyal ve kültürel etkinliklerinin gelişimini desteklemek doğrultusunda stratejilerin olduğu görülmektedir. Özellikle okul bahçelerinin yeniden tasarlanması ile okullar arası farklılıkların azaltılması

tespitleri yapılmıştır. Tüm eğitim kademelerinde okulların niteliği ve imkânları artırılarak okullar arası başarı farkı azaltılacaktır ifadesi de yer almaktadır (MEB, 2022).

Hedefin gerçekleşmesi doğrultusunda yapılan çalışmaların yer aldığı MEB 2020 yılı idari faaliyet raporu incelendiğinde; temel eğitim seviyesindeki öğrencilerin informal öğrenmelerini güçlendirmek amacıyla kamu kurumları ile eğitim kurumlarının yenilikçi uygulamaları hayata geçirmek için iş birliğini destekleyen kaynaklar ve ortak projeler çerçevesinde yapay zekâ eğitimlerinin gerçekleştirildiği görülmektedir. Özel ve devlet okullarının dayanışması ve entegrasyonun artırılması da yine bu hedef kapsamında değerlendirilmektedir (MEB, 2021b). İlgili hedef kapsamında TTKK doğrultusunda her ilin tanıtım ve etkinlik haritasını çıkarmak üzere “Şehrimiz” isimli kitap çıkartılmıştır (MEB, 2021b). Bu dersin seçmeli olarak okutulması da TTK kararlarına yansımıştır.

Tablo 26. Hedef 3.3’e Ait Riskler-Strateji-Tahmini Maliyet-Tespitler

Riskler	- Okul dışı imkânların oluşturulmasında ilgili kurum ve kuruluşların yeterli desteği göstermemesi, - Yaz dönemlerinde bölgesel değişim programlarına yeterli talep olmaması, - Öğrencilerin sosyal girişimcilik konusundaki isteksizliği, - Okullara kaynak aktarılmasında kullanılacak <u>kriterlerin</u> belirsiz olması, - Dezavantajlı bölgelerdeki öğretmenlerin ortalama görev süresinin düşük olması.
S 3.3.1	Temel eğitimde yenilikçi uygulamalara imkân sağlanacaktır.
Stratejiler S 3.3.2	Temel eğitimde okullar arası başarı farkı azaltılarak okulların niteliği artırılacaktır.
Maliyet Tahmini	51.790.000.000 TL
Tespitler	- Okulların çevresinde bulunan ve öğrencilerin gelişimine katkı sağlayacak kurum ve kuruluşlarla yeterince etkileşim içinde olmaması, - Öğrenme etkinliklerinde öğrencilerin toplumsal kültürümüze yönelik kazanımları yeterince edinmemesi ve hedeflenen başarıyı gösteremeyen öğrencilerin yeterince desteklenememesi, - Okul bahçelerinin öğrencilerin sosyal ve kültürel gelişimini desteklemede yetersiz kalması, - Temel eğitim kurumlarına kaynak aktarımında okullar arası farklılıkların takip edileceği bir sistemin bulunmaması, - Şartları elverişsiz okul ve öğretmenlerin eğitim hizmetlerini yerine getirmekte zorlanması. - İlgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği çalışmaları, - Okul bahçelerinin öğrencilerin çok yönlü gelişimini destekleyecek şekilde tasarlanması ve dersler ile ders dışı etkinliklerin kültürel kazanımlarla desteklenmesi, - Okul ve mahalle spor kulüpleri ile bölgesel değişim programları ve şartları elverişsiz okulların öğrenci ve öğretmenlerinin desteklenmesi için finansman sağlanması, - Okullar arası farklılıkları tespit etmek ve kaynakları adaletli bir şekilde paylaşmak için sistem kurulması, - Hedeflenen başarıyı gösteremeyen öğrencilerin <u>desteklenmesine yönelik mekanizmaların</u> oluşturulması.
İhtiyaçlar	

Dördüncü Alt Amaca ilişkin Bulgular

2019-2023 SP dördüncü amaç ifadesi ve bu amaca ait hedefler değerlendirildiğinde hedef iki, üç ve dördün öğretim programları üzerinde özellikle öğrenme ve öğretme süreçlerine yönelik etkileri olduğu görülmüştür. Hedef doğrultusunda özellikle fen liseleri ile imam hatip okullarının öğretim programları ve ögelerine yönelik etkilerinin olduğu değerlendirilmiştir.

MEB 2019-2023 SP Hedef 4.1’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Ögelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

SP’nin çok geniş bir etki alanı olduğu düşünülürse MEB stratejik planlarının da teşkilat yapısındaki tüm birimleri ilgilendiren, hedef ve stratejileri barındırmak durumunda olduğu açıktır. Dolayısıyla tüm hedef ifadelerinin doğrudan öğretim programları ve ögeleri üzerine etkileri olması beklenemez. Bu kapsamda MEB 2019-2023 SP’deki amaç dördün altında yer alan Hedef 4.1 ifadesinin öğretim programları ve ögelerine yönelik etkilerine yapılan incelemelerde rastlanmamıştır. İlgili hedef özellikle ortaöğretime katılım ve okullaşma oranlarının artırılması ile ilgili hedef ve stratejileri barındırmaktadır. Aşağıdaki tabloda bu hususa ilişkin bilgiye yer verilmiştir.

Tablo 27. Hedef 4.1-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Ögelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 4.1					X

MEB 2019-2023 SP Hedef 4.2’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Ögelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

MEB 2019-2023 SP’de yer alan ilgili hedef incelendiğinde; orta öğretimde, örgün eğitim kapsamında öğrenim gören öğrencilerin hızla değişen dünyanın birer parçası olacak imkân ve kabiliyetler çerçevesinde yetiştirilmesinin altı çizilmektedir. Özellikle ortaöğretimden yükseköğretime geçerken, değişen dünyanın ve toplumsal dinamiklerin kültürel, ekonomik sorunlarına yönelik farkındalıklarının artırılmasının hedeflendiği söylenebilir. Değişimin aktörü olacak öğrencilerin yetiştirilmesinin önemli olduğu belirtilmiştir. Bu hedefin gerçekleşmesi için ise ortaöğretimde modüler ve esnek bir program ve ders çizelgesi yapısına geçilmesi stratejisi ilgili hedefin içeriğinde yer almıştır. Bu hususunda öğretim programlarının hedef, öğretme-öğrenme süreci hem de içerik geliştirme bölümlerinde önemli bir yer teşkil ettiği söylenebilir. Aşağıdaki tabloda bu doğrultuda oluşturulan öğretim programlarının ögeleri ile hedefe ilişkin etkileşime ait içerik verilmiştir.

Tablo 28. Hedef 4.2-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Hedef	İçerik	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi	Etkisiz
Hedef 4.2	X	X	Eğitim Durumları	Sınama Durumları

Hedefe ilişkin genel betimlemelere bakıldığında hedefin özellikle ortaöğretim düzeyinde ders içerikleri ve ders programları doğrultusunda kapsamlı bir değişikliğin ön görüldüğü gözlemlenmiştir. Özellikle ortaöğretim düzeyinde zorunlu ders saatlerinin azaltılarak daha çok öğrencilerin beceri eğitimine yönelik içeriklerle desteklenmesinin altı çizilmiştir. Aşağıdaki tabloda hedefin yıllar içinde gerçekleşme durumu performans göstergelerine yer verilmiştir.

Tablo 29. Hedef 4.2'ye Ait Performans Göstergeleri

Performans Göstergeleri	Hedefe Etkisi (%)	Başlangıç Değeri	2019	2023
PG 4.2.1. Yükseköğretime hazırlık ve uyum programı uygulayan okul oranı (%)	40	-	-	100
PG 4.2.2. Ulusal ve uluslararası projelere katılan öğrenci oranı (%)	30	-	-	10
PG 4.2.3. Toplumsal sorumluluk ve gönüllük programlarına katılan öğrenci oranı (%)	30	-	-	40
Koordinator Birim	Ortaöğretim Genel Müdürlüğü			
İş Birliği Yapılacak Birimler	DÖGM, MTEGM, ÖERHGM, ÖÖKGM, TTKB, DHGM, İEDB, ÖDSHGM, SGB.			

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB, 2019)

Tablo 29 incelendiğinde ortaöğretimdeki öğrencilerin özellikle yükseköğretime hazırlık ve uyum sürecinin izlenmesi bunun yanı sıra ulusal ve uluslararası projelere katılım oranı ile toplumsal olarak sorumluluk ve gönüllük programlarına katılımın izlenmesi amacı ile performans göstergelerine yer verilmiştir. Bu durum da hedefin içeriğinde yer alan ders sayılarının azaltılarak öğrencilerin daha çok becerilerini geliştirecek atölye ve ders dışı etkinliklerinin artırılması amacına yönelik olduğu belirtilmiştir. Aşağıdaki tabloda ise ortaöğretimin kurumsal yapısının değişen ve gelişen dünya düzleminde, değişimin aktörü olması planlanan öğrenciler için yeni bir yapıya kavuşturulmasına yönelik mevcut durum analizi doğrultusunda yapılan ihtiyaçlar, riskler, tespitler, strateji ve eylemlere yer verilmiştir.

Tablo 30 incelendiğinde ortaöğretimde belirlenen hedef doğrultusunda haftalık ders programlarının yenilenmesi ve ders çeşidinin azaltılmasına yönelik tespitler ve stratejiler belirlenmiştir. Ders çeşidi ve ders alanlarının azaltılarak öğrencilerin ders dışı becerilerin artırılması amaçlanmıştır. Özellikle öğrencilerin ders dışı aktiviteler yolu ile öğrenmelerin

yolunun açılmasına ilişkin stratejiler benimsenmiştir. Bu durumda hedefin hem öğretim programlarında hem de ortaöğretimin genel yapısı itibarı ile kapsamlı bir değişikliği barındırdığı söylenebilir. Ancak 2019-2022 yılları arasında TTKK incelendiğinde hedefte belirtilen hususların oldukça uzağında kaldığı söylenebilir. Nitekim SP yürürlüğe girdiğinden beri ortaöğretim düzeyinde ders programı yoğunluğunda süre ve zaman olarak bir değişiklik gidilmemiştir. Öğretim programlarında mevcut haftalık 40-45 saat olan ders sayısının azaltılması ve ders içeriği ile ders sürelerinde herhangi bir değişiklik olmadığı gözlemlenmiştir. Zorunlu ders sayılarında ve öğretim programı bazında ders içeriklerinin sadeleştirilmesi konusunda kapsamlı bir çalışma yapılmadığı gözlemlenmiştir.

Tablo 30. Hedef 4.2'ye Ait Riskler-Strateji-Tahmini-Maliyet-Tespitler

Riskler		• Esnek ve modüler programların uygulanmasını mümkün kılacak derslik imkânlarının sağlanamaması, • Planlanan çalışmalar neticesinde bazı öğretmenlerin istihdam fazlası duruma gelmesi.
	S 4.2.1	• Ortaöğretimde öğrencilerin ilgi, yetenek ve mizaçlarına uygun esnek modüler bir program ve ders çizelgesi yapısına geçilecektir.
Stratejiler	S 4.2.2	• Ortaöğretimde akademik bilginin beceriye dönüşmesi sağlanacaktır.
	S 4.2.3	• Ortaöğretimde okullar arası başarı farkının azaltılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.
Maliyet Tahmini		23.130.000.000 TL
Tespitler		• Ortaöğretim kurumlarında ders çeşidinin, haftalık zorunlu ders saatlerinin fazla olması ve derslerin proje uygulamalarıyla desteklenememesi, • Öğrencilerin ders dışındaki alanlarda yeteneklerini geliştirmelerini sağlayacak imkânların kısıtlı olması, • İmkân ve koşulları bakımından bazı okulların dezavantajlı konumda olması.
İhtiyaçlar		• Ortaöğretimde ders çeşitliliği ve zorunlu ders saatleri azaltılarak beceri eğitime yönelik imkânların oluşturulması, • Öğrencilerin yükseköğretime okul bünyesinde hazırlanma imkânlarının sağlanması, • Ortaöğretimde öğretmenlere yönelik beceri eğitimi konusunda hizmet içi eğitim sağlanması.

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB, 2019)

MEB 2019-2023 SP Hedef 4.3'te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

Öğretme öğrenme süreçlerinde özellikle öğretim programının niteliğine göre hazırlanması da oldukça önemlidir. Fen ve sosyal bilimler liselerinde öğretimin niteliğini artıracak girişimle öğretim programlarının da uygulanabilirliği ve bu programların öğrenme süreçlerindeki başarıyı da artıracığı söylenebilir. Hedef 4.3 belirtilen içeriğinde bu kapsamla

hazırlandığı görülmektedir. Aşağıdaki tabloda hedef ile öğretim programları ve öğelerinin etki alanlarına yönelik görsele yer verilmiştir.

Tablo 31. Hedef 4.3-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Hedef	İçerik	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi	Etkisiz
Hedef 4.3		X	X	

Tabloda da belirtildiği gibi hedefin özellikle öğretim programlarındaki öğretme-öğrenme süreçlerine yönelik bir etki alanı oluşturduğu söylenebilir. Aşağıdaki tabloda hedefin gerçekleşmesine yönelik oluşturulan performans göstergelerine yer verilmiştir.

Tablo 32. Hedef 4.3'e Ait Performans Göstergeleri

Performans Göstergeleri	Hedefe Etkisi (%)	Başlangıç Değeri	2019	2023
PG 4.3.1 Fen ve sosyal bilimler liselerinde yürütülen proje sayısı	25	200	250	450
PG 4.3.2 Fen ve sosyal bilimler liseleri ile üniversiteler arasında imzalanan protokol sayısı	25	100	150	450
PG 4.3.3 Fen ve sosyal bilimler liselerinde ders ve proje etkinliklerine katılan öğretim üyesi sayısı	25	50	80	250
PG 4.3.4 Yükseköğretim kurumlarınca düzenlenen bilimsel etkinliklere katılan fen ve sosyal bilimler lisesi öğrenci oranı (%)	25	0	0	40

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB, 2019)

Performans göstergelerine ait tablo 32 incelendiğinde özellikle fen lisesi ve sosyal bilimler liselerinde yürütülen öğretme-öğrenme etkinliklerinin proje odaklı ve akademik destek alınarak yürütülmesi üzerine çalışmaların yürütülmesinin SP'de belirlendiği anlaşılmaktadır. Bir diğer husus ise bu okul türlerinin üniversiteler ile bağlarının güçlendirilmesine yöneliktir. Fen ve sosyal bilimler liselerinin öğretim programlarının diğer Anadolu liselerinden farklı olması ve kendi alanlarına daha özgün bir içerikle desteklendiği düşünülürse bu okul türlerine yönelik hazırlanan hedefin durumu daha net okunabilir. Aşağıdaki tabloda ise ilgili hedefin gerçekleşmesi için, maliyet, risk, tespit ihtiyaçlar ile belirlenecek stratejilere yer verilmiştir.

Tablo 33 incelendiğinde sosyal bilimler ve fen liselerinde öğrenim gören öğrencilerin haftalık ders programlarının yeniden güncellenmesi ve üniversiteler ile aralarında daha etkin işbirliğinin kurulması, öğretme-öğrenme süreçlerinin proje odaklı yürütülmesi planlanmıştır. Yine ders içeriklerin bu okuldaki öğrencilerin çok yönlü bir şekilde yeniden ele alınmasının üzerinde durulmuştur. İlgili hedefe ait MEB idari faaliyet raporu incelendiğinde, yapılan

çalışmalar kapsamında, öncelikli olarak, özel program ve proje uygulayan eğitim kurumları yönetmeliği oluşturularak, bu okullarda yöneticilik yapacak olan müdür ve müdür yardımcılarında aranan özellikler içerisinde matematik, fizik, kimya veya biyoloji alan öğretmenlerinin fen liselerinde; Türk dili ve edebiyatı, tarih, coğrafya, felsefe, psikoloji veya yabancı dil öğretmenleri arasından ise sosyal bilimler liselerinin yöneticilerinin seçilmesine ilişkin kriterlerin getirildiği görülmüştür. Yine aynı yönetmelikle proje okullarında müdür kadrolarında üniversitelerin akademik kadrolarının da görev yapan akademisyenlerinde görev alabileceklerine yönelik mevzuat değişikliklerinin de yapıldığı görülmüştür.

Tablo 33. Hedef 4.3'e Ait Riskler-Strateji-Tahmini-Maliyet-Tespitler

Riskler	S 4.3.1	- Fen ve sosyal bilimler liselerinin sayı ve kontenjanlarının artması, - Fen ve sosyal bilimler liselerinde öğretim gören öğrencilerin ailelerinin yükseköğretime çok fazla değer atfetmesi, - Fen liselerinin temel bilimlere yönelik kuruluş amacından uzaklaşması, - Her üniversitenin eşit düzeyde araştırma olanaklarına sahip olmaması, - Fen ve sosyal bilimler liselerindeki öğrencilerin üniversite yerleşkelerine ulaşım imkânlarının sınırlılığı.
		Fen ve sosyal bilimler liselerindeki öğretimin niteliği iyileştirilecektir.
Stratejiler	S 4.3.2	Fen ve sosyal bilimler liselerinin yükseköğretim kurumlarıyla iş birlikleri artırılacaktır.
Maliyet Tahmini		7.900.000.000 TL
Tespitler		- Fen ve sosyal bilimler liselerinin haftalık ders dağılımlarının, bu okullardaki öğrencilerin çok yönlü gelişimini destekleyecek projelerle ilgilenmesine imkân vermemesi, - Fen ve sosyal bilimler liseleri öğretmen ve yöneticilerinin bu okulların amaçlarına uygun kıstaslar çerçevesinde seçilmemesi, - Üniversitelerce düzenlenen bilimsel etkinliklere fen ve sosyal bilimler liseleri öğrencilerinin yeterince katılım sağlamaması, - Fen ve sosyal bilimler liselerinin yükseköğretim kuruluşlarıyla iş birliğinin istenen seviyede olmaması.
İhtiyaçlar		- Fen liseleri ve teknoloji firmaları arasında iş birliklerinin artırılması, - Fen ve sosyal bilimler liselerine öğretmen ve yönetici seçiminde kıstasların geliştirilmesi, - Fen ve sosyal bilimler liselerinin haftalık ders saatlerinin öğrencilerin çok yönlü gelişimini destekleyecek projelerle ilgilenmesine imkân verecek şekilde düzenlenmesi, - Fen ve sosyal bilimler liseleri ile üniversiteler arasında iş birliklerinin artırılması.

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB, 2019)

9 ve 10. sınıf düzeylerinde hedef çerçevesinde belirlenen yeni ortaöğretim tasarımı doğrultusunda 9. sınıflara ait 25, 10. sınıflara ait 36 dersin taslak öğretim programlarının yarısı tamamlandığı belirtilmiştir (OGM, 2022). İlgili hedef doğrultusunda 98 adet derse ait taslak öğretim programının geliştirme süreci devam ettiği ifade edilmiştir. Aynı süreçte 76 ders kitap içeriği yenilendiği belirtilmiştir. Yine aynı çalışmalar içerisinde TTKB'nin 13/02/2021 tarihli

ve 26 sayılı kararı ile TÜBİTAK Fen Lisesi açılmış ve öğretim programları uygulanmak üzere kabul edilmiştir (MEB, 2021). Ancak diğer fen liseleri için TTKK incelendiğinde herhangi bir öğretim programı değişikliğine gidilmediği görülmüştür. Hedef çerçevesinde fen liselerinde patent ve faydalı model başvurularını artırmak, fikrî ve sınai mülkiyet çalışmalarını önemsetmek amacı ile Ortaöğretim Genel Müdürlüğü ile Türk Patent ve Marka Kurumu arasında 20/01/2021 tarihinde “Eğitim İş Birliği Protokolü” imzalandığı belirtilmiştir. Belirlenen performans göstergeleri doğrultusunda proje odaklı bir öğretme-öğrenme süreçleri oluşturulmuş ve bu okul türelerinin yaptığı proje sayılarında artış olduğu görülmüştür.

MEB 2019-2023 SP Hedef 4.4’te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

Öğretim programları tarafından belirtilen kazanımlara ulaşmak amacı ile öğretme-öğrenme yaşantılarını içerisinde barındıran ve öğretim programlarının esasında yaşayan ve süreçten en çok etkilenen yönü olan öğretim programının üçüncü sıradaki ögesi ise eğitim durumlarıdır (Sönmez, 2020). Bu açıdan bakıldığında Bakanlığın 2019-2023 SP’de yer alan “Öğrencileri ilgi, yetenek ve kapasiteleri doğrultusunda hayata ve üst öğretime hazırlayan bir ortaöğretim sistemi ile toplumsal sorunlara çözüm getiren, ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasına katkı sunan öğrenciler yetiştirilecektir” ifadesini bu kapsamda daha iyi anlamlandırabiliriz. Bu amaç altında din öğretimi genel müdürlüğüne bağlı imam hatip okullarının niteliğinin artırılması hedeflenmiştir. Aşağıdaki tabloda ilgili hedef ile öğretim programları arasındaki ilişki türüne yer verilmiştir.

Tablo 34. Hedef 4.4-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 4.4		X	X		

MEB 2019-2023 SP amaç dördün altında yer alan Hedef 4.4 içeriği incelendiğinde, hedefe ulaşmak için oluşturulan temel stratejiler arasında imam hatip okullarının öğretim programlarının ve ders yapılarının güncellenerek içeriklerin yeniden ele alınması olduğu belirtilmiştir (MEB, 2019). Aynı amaç altındaki dört hedef değerlendirildiğinde Hedef 4.4’ün öğretim programlarıyla ilişkisinin etkin olduğu söylenebilir. Tabloda hedefin gerçekleşmesi sürecinin takip edilmesi amacı ile oluşturulan performans göstergelerine yer verilmiştir.

Tablo 35. Hedef 4.4'e Ait Performans Göstergeleri

Performans Göstergeleri	Hedefe Etkisi (%)	Başlangıç Değeri	2019	2023
PG 4.4.1. İmam hatip okullarında yaz okullarına katılan öğrenci sayısı	20	250	500	4.000
PG 4.4.2. Yabancı dil PG 4.4.2.1 Ortaokul dersi yılsonu puanı	20	69,94	70	73
PG 4.4.2.2 Ortaöğretim ortalaması		64,98	65	68
PG 4.4.3. Yükseköğretim kurumları tarafından düzenlenen etkinliklere katılan öğrenci sayısı	20	10.000	25.000	125.000
PG 4.4.4. Mesleki gelişime yönelik akademik koçluk sisteminin oluşturulması (%)	20	0	10	100
PG 4.4.5. Yükseköğretim kurumlarınca imam hatip okullarıyla ilgili yapılan bilimsel çalışma sayısı	20	90	100	140

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB, 2019)

Performans göstergelerine ait tablo 35 incelendiğinde, özellikle imam hatip okullarının yükseköğretim kurumlarıyla işbirliği, bu okul türlerinin belirlenen hedef içeriği doğrultusunda yeniden yapılandırılmasına yönelik tespitlere yer verilmiştir. Aşağıdaki tabloda ise hedefin oluşturulma süreci öncesinde ortaya konan mevcut durum analizi çalışmalarına yer verilmiştir. Tablo 25 incelendiğinde özellikle imam hatip okullarının genel müdürlüğünü yürüten Din Öğretimi Genel Müdürlüğünün SP’de yer alan hedeflerine ulaşmak için yapmış olduğu mevcut durum analizine yer verilmiştir. İmam hatip okullarındaki öğretim programı ve ders yapısı güncellenerek, bu okullarda verilen yabancı dil eğitimi iyileştirilmesinin amaçlandığı belirtilmiştir. Aynı tabloda eğitim-öğretim süreçleri geliştirilerek, bu okulların yükseköğretim kurumları ile işbirliğinin artırılmasının hedeflendiği ortaya konan stratejilerde görülmektedir.

Tablo 36. Hedef 4.4'e Ait Riskler-Strateji-Tahmini-Maliyet-Tespitler

Riskler	- Esnek ve modüler programların uygulanmasını mümkün kılacak derslik imkânlarının sağlanamaması, - Yaz okulu faaliyetlerinin yürütülmesi için finansman ihtiyacının yüksek olması, - Bilimsel etkinliklere katılım için maliyetlerin yüksek olması, - Yükseköğretim kurumlarının düzenlediği etkinliklerin ortaokul ve ortaöğretim düzeyinde olmaması.
Stratejiler	- S 4.4.1 İmam hatip okullarının öğretim programı ve ders yapısı güncellenecek, bu okullarda verilen yabancı dil eğitimi iyileştirilecektir. - S 4.4.2 İmam hatip okullarının yönetim ve eğitim-öğretim süreçleri geliştirilecek, bu okullarla yükseköğretim kurumları arasında iş birlikleri artırılabilecektir.
Maliyet Tahmini	2.700.000.000 TL
Tespitler	- Öğrencilerin Arapça yazma, okuma, dinleme ve konuşma alanlarında dil becerilerinin yetersiz olması, - Ders sayısı ve saatlerinin fazla olması, - Mevcut yapının modüler ve esnek olmaması, - Yükseköğretim kurumları ile imam hatip okulları arasındaki iş birliğinin istenen düzeyde olmaması. - Arapça ders kitaplarının yazma, okuma, dinleme ve konuşma alanlarında tüm dil becerilerini geliştirecek biçimde hazırlanması ve diğer materyal ihtiyaçlarının karşılanması
İhtiyaçlar	- Arapça başta olmak üzere yabancı dil öğretmenlerinin dil becerilerinin geliştirilmesi, - Yaz okulu faaliyetleri için finansman ihtiyacı, - Yükseköğretim düzeyinde yapılacak etkinliklere katılım için gerekli mali desteğin sağlanması, - Akademik koçluk sisteminin geliştirilmesi.

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB, 2019)

Hedefe yönelik yapılan doküman incelemesinde din öğretimine bağlı tüm okullarda 2019 yılından itibaren yoğunlaştırılmış ve TTK 07/06/2021 tarihli ve 13 kararıyla “Hazırlık Sınıfı Bulunan Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesi Haftalık Ders Çizelgesi” güncellendiği belirtilmiştir (DÖGM, 2022). Yabancı dil öğretim programının uygulandığı Kalite Takip Sistemi (KTS) yazılımı geliştirilmiştir. Bu sistem sayesinde "eğitim ortamları ve fiziki imkânlar, öğretmenler ve eğitim liderleri, mesleki gelişim, öğrencilerin akademik gelişimi, öğrencilerin mesleki gelişimi, değerli eğitim, bilim, sanat, spor, sosyal ve kültürel faaliyetler, örnek ve özgün uygulamalar ile okulların yürüttüğü projeler" izlenmeye ve değerlendirilmeye çalışılmıştır (MEB, 2021b). Yapılan tüm bu çalışmalar hedefin yürütülmesinde belirlenen strateji kapsamında kapsamlı bir öğretim programı değişikliğine rastlanmamıştır. Yapılan çalışmaların daha çok içerik ve öğretme-öğrenme süreçlerini etkileyecek boyutta kaldığı görülmüştür.

Beşinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Bireylerin ruhsal, bedensel ve zihinsel gelişimleri desteklemek için özel eğitim ve rehberlik hizmetlerinin etkinliğinin artırılması planlanmış ve bu amaca yönelik belirlenen üç hedeften sadece ülkemizin kalkınmasında önemli bir kaynak niteliğinde bulunan özel yetenekli öğrencilerimiz doğalarına uygun bir eğitim yöntemi ile desteklenecektir” ifadesinin öğretme-öğrenme süreci çerçevesinde değerlendirilmesinin uygun olacağı görülmüştür.

MEB 2019-2023 SP Hedef 5.1’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

MEB 2019-2023 SP yer alan Hedef 5.1 için yapılan incelemeler çerçevesinde, hedefin strateji ve faaliyetlerinde öğretim programı ve öğelerine yönelik etkiye rastlanmamıştır. İlgili hedefin özellikle işlevsel bir psikolojik danışmanlık ve rehberlik yapılanması ile ilgili hedef ve stratejileri barındırmaktadır. Aşağıdaki tabloda bu duruma ilişkin tespiti yer verilmiştir.

Tablo 37. Hedef 5.1-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 5.1					X

MEB 2019-2023 SP Hedef 5.2’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

MEB 2019-2023 SP’deki amaç beşin altında yer alan Hedef 5.2 ifadesinin öğretim programları ve öğelerine yönelik etkilerine yapılan incelemelerde rastlanmamıştır. İlgili hedefin özellikle özel eğitim alanında ihtiyacı olan bireylerin yaşam kültürünü güçlendiren modeli geliştirilmek amacı ile ilgili hedef ve stratejileri barındırdığı görülmüştür. Aşağıdaki tabloda bu duruma ilişkin içeriğe yer verilmiştir.

Tablo 38. Hedef 5.2-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 5.2					X

MEB 2019-2023 SP Hedef 5.3’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

Özellikle üstün yetenekli öğrencilerin kendi var olan potansiyellerinin en üst seviyede ortaya çıkarılması için eğitim süreçleri oldukça önemli bir olgudur. Özellikle eğitim ortamları ve materyal açısından akranlarından farklılık gösteren üstün yetenekli öğrencilerin kendi potansiyellerini ortaya çıkaracak öğretim programlarına ihtiyaç duyulmaktadır (Feldhusen, 1997). Nitekim MEB 2019-2023 SP’de bu husus dikkate alınarak hedef belirlenmiştir. Eğitim materyallerinin öğretme-öğrenme sürecinin içerisindeki bir husus olduğu dikkate alındığında bu hedefin özellikle bu türdeki öğretim programlarının eğitim durumlarına yönelik etkiyi barındırdığı belirtilmelidir. Aşağıdaki tabloda bu duruma yer verilmiştir.

Tablo 39. Hedef 5.3-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 5.3					X

Aşağıdaki tabloda ilgili hedefin izleme ve değerlendirilmesinde yer alacak performans göstergelerine yer verilmiştir. Performans göstergelerine ait tablo 40 incelendiğinde üstün yetenekli öğrencilerin okuduğu Bilim Sanat Merkezlerindeki öğrencilerin ders araç gereç, içerik ve öğrenme öğretme süreçlerini etkileyecek bir hedef ve bu hedefi izleyecek performans göstergelerine yer verildiği görülmektedir. Yine ileri öğrenme ortamları için oluşturulacak süreçler ile ölçme araçlarının hazırlanması hedefe ait eğitim durumlarını destekleyici boyutta yer almaktadır. Aşağıdaki tabloda ise MEB 2019-2023 SP genel mimari yapısında yer alan hedef öncesi oluşturulan mevcut durum analizi çalışmalarına aittir.

Tablo 40. Hedef 5.3'e Ait Performans Göstergeleri

Performans Göstergeleri	Hedefe Etkisi (%)	Başlangıç Değeri	2019	2023
PG 5.3.1 Bilim ve sanat merkezlerinde grup tarama uygulaması yapılan öğrenci oranı (%)	20	7	10	20
PG 5.3.2 Bilim ve sanat merkezi öğrencilerinin programlara devam oranı (%)	20	95	95	98
PG 5.3.3 Tarama ve eğitsel tanı amaçlı standart yerli ölçme araçlarının hazırlanması (%)	30	-	10	100
PG 5.3.4 Öğretim kademelerinde özel yeteneklilere yönelik açılan destek eğitim odalarında derslere katılan öğrenci sayısı	15	4.555	9.500	40.000
PG 5.3.5 İleri öğrenme ortamları için örnek model geliştirilmesi (%)	15	0	10	100

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB, 2019)

Tablo 41 incelendiğinde, hedefin yürütülmesine ait stratejilerin özellikle eğitim durumlarını doğrudan etkileyecek öğrenme ortamlarının iyileştirilmesi, ders içeriklerinin yenilenmesi ve materyallerin geliştirilmesi gibi ifadelerden oluştuğu söylenebilir.

Tablo 41. Hedef 5.3'e Ait Riskler-Strateji-Tahmini-Maliyet-Tespitler

Riskler	- Tüm öğrencilerin tarama sistemine dâhil edilmesinin zorluğu, - Özgün zekâ testlerinin maliyetli olması ve üretilmesinde sıkıntılar yaşanması, - Özel sektörün tarama, tanılama ve eğitim konusunda yatırım yapmaması, - Özel yeteneklilerin eğitimine ilişkin toplumsal duyarlılığın az olması.
S 5.3.1	Özel yeteneklilere yönelik kurumsal yapı ve süreçler iyileştirilecektir.
S 5.3.2	Özel yeteneklilere yönelik tanılama ve değerlendirme çalışmaları daha ileri seviyelere taşınacaktır.
Stratejiler S 5.3.3	Özel yeteneklilere yönelik öğrenme ortamları, ders içerikleri ve materyalleri geliştirilecektir.
Maliyet Tahmini	13.000.000.000 TL
Tespitler	- Tarama hizmetlerinin yaygın olmaması, - Bilim ve sanat merkezlerinin kurumsal yapısının ve sayısının yetersiz olması, - Özel yeteneklilere yönelik tanılama ve değerlendirme araçlarının yetersiz olması, - Okullarda tasarım ve beceri atölyelerinin sayısının yetersiz olması, - Özel yeteneklilere yönelik öğrenme ortamları, ders yapıları ve materyallerinin geliştirme çalışmalarının yetersiz olması. - Bilim ve sanat merkezleri kurulması ve kurumsal yapısının yeniden kurgulanması, - Tarama hizmetlerinin yaygınlaştırılması, - Özgün zekâ ve yetenek testleri geliştirilmesi ve yurt dışında geliştirilmiş ölçeklerin kültürel uyum çalışmaları yapılması için kaynak ihtiyacı, - Ölçek geliştirme çalışmaları için nitelikli hizmet içi ve sertifika eğitimlerinin düzenlenmesi, - Özel yeteneklilere yönelik öğrenme ortamları, ders yapıları ve materyallerinin geliştirilmesinde özel teşebbüsün katkılarının artırılması için iş birliğiyapılması.
İhtiyaçlar	

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB, 2019)

Ders yapılarının ve materyallerinin yetersiz olması da mevcut durum analizi sürecinde yer almıştır. Yine tasarım ve beceri atölyelerin yetersiz olması da belirtilmiştir. Bu kapsamda yapılan çalışmalar incelendiğinde; Özel ve Üstün Yetenekli Öğrenciler Eğitim, Bilim ve Danışma Kurulunun oluşturulduğu belirtilmiştir (MEB, 2022). Yine Özel yetenekli öğrencilerin çağın gereksinimlerini tamamlamaları için fiziki kapasite iyileştirmelerine gidildiği, tasarım beceri atölyelerinin yapımına ağırlık verilerek öğretme-öğrenme süreçlerin daha etkin olmasının sağlandığı belirtilmiştir. Bu kapsamda; 13 adet akıl oyunları, 43 adet Turkcell zekâ gücü, 15 adet yapay zekâ ve 30 adet mekatronik atölyesi yapıldığı belirtilmiştir.

Ayrıca eğitim durumlarını iyileştirmek adına 550 adet robotik kit tüm bilim ve sanat merkezlerine gönderilmiş ve toplamda 160 adet atölye yapılmıştır. Özel yetenekli öğrenciler için 4 adet kitap hazırlanmış ve dijital ortamda bir adet seçkinin yayımlanması sağlandığı ifade edilmiştir. Özel yetenekli öğrencilerin öğrenme süreçlerini desteklemek için toplamda 360 etkinlik hazırlanmış ve toplamda 3.000 set özel eğitim materyali üretilmiştir (MEB, 2022).

Altıncı Alt Amaca İlişkin Bulgular

Altıncı amaç altında yer alan toplam dört hedef ifadesinden yapılan değerlendirmeler ve alan uzmanları görüşleri sonrasında sadece Hedef 6.2 de yer alan “Mesleki ve teknik eğitimde yeni nesil öğretim programları geliştirilecek, beşeri ve fiziki altyapı iyileştirilecektir”. Hedefinin doğrudan öğretim programlarının değişimine yönelik etkiyi ifade ettiği söylenebilir.

MEB 2019-2023 SP Hedef 6.1’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

MEB 2019-2023 SP’deki amaç altının altında yer alan Hedef 6.1 ifadesinin öğretim programları ve öğelerine yönelik etkilerine yapılan incelemelerde rastlanmamıştır. İlgili hedef özellikle mesleki ve teknik eğitime atfedilen değeri artırmaya yönelik hedef ve stratejileri barındırmaktadır. Aşağıdaki tabloda bu duruma yer verilmiştir.

Tablo 42. Hedef 6.1-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi			
	Hedef İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 6.1				X

MEB 2019-2023 SP Hedef 6.2’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

Hedef ifadesi incelendiğinde doğrudan öğretim programlarına yönelik bir değişimi belirttiği anlaşılmaktadır. Mesleki ve teknik eğitimde yeni nesil öğretim programlarının geliştirilmesine yönelik adımlar atılacağı bunun açıkça bir göstergesidir. Aşağıdaki tablolarda sırasıyla hedef öğretim programı ilişkisi ile hedefin gerçekleşmesine yönelik hazırlanan performans göstergelerine yer verilmiştir.

Tablo 43. Hedef 6.2-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 6.2	X	X	X	X	

Tablo 44’te hedefin izlenmesine yönelik performans göstergelerinde özellikle öğretim programlarının güncellenmesi ve özelinde eğitim durumlarının düzenlenmesi ile materyal hazırlanma sürecine yönelik ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Bu kapsamda hedefin kapsamlı değişim içerdiği söylemek gerekir. Ayrıca hedefe ilişkin çalışmalarında 2019 yılı öncesinde başlandığı ilgili göstergelerin başlangıç değerinin sıfır olmamasından anlaşılmaktadır. Tablo 44’te hedefin gerçekleşmesi için yapılan mevcut durum analizi çalışmalarına yer verilmiştir.

Tablo 44. Hedef 6.2’ye ait Performans Göstergeleri

Performans Göstergeleri	Hedefe Etkisi (%)	Başlangıç Değeri	2019	2023
PG 6.2.1 Alanlara ait yıllık güncellenen öğretim programı oranı(%)	20	39	46	100
PG 6.2.2 Güncellenen veya hazırlanan bireysel öğrenme materyali sayısı	20	565	678	2.400
PG 6.2.3 Güncellenen öğretim programları doğrultusunda güncellemesi yapılan standart donatım listesi oranı (%)	20	-	41	100
PG 6.2.4 Güncellenen öğretim programları doğrultusunda güncellemesi yapılan standart mimari yerleşim planı ve ihtiyaç analizi oranı (%)	20	-	41	100
PG 6.2.5 Gerçek iş ortamlarında mesleki gelişim faaliyetlerine katılan öğretmen sayısı	20	1.057	4.000	20.000

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB, 2019a)

Tablo 45 incelendiğinde hızla değişen ve gelişen dünya şartlarında sektör talepleri doğrultusunda alan ve dalların gelişen teknoloji çerçevesinde güncellenmesi ve bu kapsamda öğretim programlarının güncellenerek atölye ve laboratuvar donanımının bu programlara

uygunluğunun sağlanmasına yönelik stratejilerin belirlenmesine yönelik stratejiler oluşturulmuştur. Yapılan incelemede 2019-2020 ve 2021 yıllarına ait idari faaliyet raporları ve MTEGM birim faaliyet raporu ile TTKK ayrıca Mesleki ve Teknik eğitim programlar daire başkanlığında yer alan çalışmalar incelenmiştir. Hedef doğrultusunda belirtildiği gibi, mesleki ve teknik eğitimdeki tüm öğretim programları yeniden ele alınmış ve değişmiştir. Mesleki ve teknik eğitim programlar ve öğretim materyalleri daire başkanlığı web adresindeki çerçeve öğretim programları incelendiğinde 61 alan ve dalda öğretim programlarının SP’de belirtilen hedeflere uygun şekilde değiştiği görülmüştür (MEB, 2021a). Yine hedefe uygun olarak mesleki eğitim merkezlerinde 33 alan ve 182 dala ait çerçeve öğretim programı değişmiş ve TTKB tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir (MTEGM, 2022).

2020 yılı idari faaliyet raporunda yapılan çalışmalara bakıldığında mesleki ve teknik eğitimdeki tüm öğretim programlarının güncellendiği görülmektedir. Güncellenen mesleki ve teknik ortaöğretim programlarında sektörün beklentileri doğrultusunda, nitelikli iş gücünü artıracak bir program çerçevesinde yürütüldüğü belirtilmiştir. Yapılan programlarda özellikle hızla değişen dünya şartları gözetildiğinde; öğrencilerin dijital okuryazarlık becerilerini güçlendirilerek, meslek alanlarındaki yeni teknolojilerine uyumlarını artıracak içerik ve etkinliklerle zenginleştirilmiştir. Bu kapsamda savunma sanayi, iletişim havacılık alanlarında yeni öğretim programları hazırlanmış ve TTKB tarafından onaylanarak 2020-2021 eğitim-öğretim yılı itibari ile yürürlüğe girmiştir.

Tablo 45. Hedef 6.2’ e Ait Riskler-Strateji-Tahmini-Maliyet-Tespitler

Riskler	• Öğretim programlarının güncellenmesine temel oluşturacak sektör taleplerinin değişimi ve teknolojiadaki gelişmelerin çok hızlı olması, • Bireysel öğrenme materyallerini güncellemek veya hazırlamak için yeterli başvuru yapılmaması, • Eğitimi yapılan meslek alanındaki teknoloji değişim hızının yüksek olması, • Öğretmen eğitimlerine yönelik iş birlikleri için ilgili tarafların beklenen desteği sağlamaması, • Uluslararası hareketlilik programlarının kontenjanlarının azalması.
S 6.2.1	• Sektör talepleri ile gelişen teknoloji doğrultusunda alan ve dalların öğretim programları güncellenerek atölye ve laboratuvar donanımının bu programlara uygunluğu sağlanacak ve döner sermaye faaliyetleri desteklenecektir.
S 6.2.2	• Öğretmenlerin mesleki gelişimleri desteklenecek ve hizmet içi eğitimler gerçek iş ortamlarında yapılacaktır.
Maliyet Tahmini	7.600.000.000 TL
Tespitler	• Mesleki ve teknik eğitim öğretim programlarının sektör talepleri ve gelişen teknolojinin gerekleriyle yeterince uyumlu olmaması, • Alan eğitiminin ortaöğretimin ikinci yılında başlamasının öğrencilerin mesleki ve teknik eğitime yönelik motivasyonunu olumsuz etkilemesi, • Mesleki ve teknik eğitimde atölye ve laboratuvar öğretmenlerinin meslek alanlarıyla ilgili bilgi ve becerilerini güncel tutacakları imkânların yetersiz olması, • Öğrencilerin beceri gelişimine destek olan döner sermaye faaliyetlerinin mevcut vergilendirme sisteminden olumsuz etkilenmesi ve gelirlerin eğitim alt yapısı için doğrudan kullanılamaması.
İhtiyaçlar	• Sektör talepleri ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliğinin geliştirilmesi, • Yeni oluşturulan alan ve dallar ile güncellenen programlara yönelik öğretmen eğitimlerinin gerçekleştirilmesi, • Güncellenen öğretim programları doğrultusunda malzeme, araç, gereç ve donanım sağlanması, • Öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerinin iş ortamında yapılması için iş birliklerinin geliştirilmesi, • Döner sermaye faaliyetlerinin artırılması için mevzuat düzenlemesi.

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB, 2019)

2021 idari faaliyet raporunda ise mesleki ve teknik eğitimde paradigma değişimi gerçekleştirilerek 2020-2021 eğitim-öğretim yılından itibaren akademik ve genel becerilere daha fazla ağırlık verildiği ifade edilmiştir. Öğrencilerin kendi ilgi ve tercihleri doğrultusunda yeni seçmeli dersler ile sertifikasyon derslerinin yer aldığı belirtilmiştir. 55 alan ve 203 dalda eğitim verilirken yeni planlama ile alan ve dallarda sadeleşmeye gidilmiş olup 47 alan ve 105 dalda eğitim verilmeye başlanmış, tematik meslek lisesi vurgusu ön plana çıkmıştır. Meslek derslerinin dokuzuncu sınıfta başlamasının önü açılarak, Öğrencilerin mesleklerine özgü derslerle geç tanışmalarının önüne geçilerek yeni programda sağlandığı ifade edilmiştir (MEB, 2021b). Bütün bu çalışmalara bakıldığında ilgili hedef doğrultusunda öğretim programlarında kapsamlı bir değişime gidildiği görülmüştür.

MEB 2019-2023 SP Hedef 6.3’te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

Mesleki ve Teknik eğitimde istihdam-üretim ilişkisinin güçlendirilmesini inceleyen bu hedefte doğrudan veya dolaylı olarak öğretim programları ve öğeleri üzerine etkileri olmadığı görülmektedir. Bu kapsamda MEB 2019-2023 SP’deki amaç altının altında yer alan Hedef 6.3

ifadesinin öğretim programları ve Öğelerine yönelik etkilerine yapılan incelemelerde rastlanmamıştır. Aşağıdaki tabloda bu duruma ilişkin bulguya yer verilmiştir.

Tablo 46. Hedef 6.3-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 6.3					X

MEB 2019-2023 SP Hedef 6.4'te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

MEB SP'leri bakanlığın teşkilat yapısındaki tüm birimleri ilgilendiren, hedef ve stratejileri barındırmak durumundadırlar. Dolayısı tüm hedef ifadelerinin doğrudan öğretim programları ve öğeleri üzerine etkileri olması beklenemez. Hedef 6.4 ifadesinin öğretim programları ve öğelerine yönelik etkilerine yapılan incelemelerde rastlanmamıştır. İlgili hedef özellikle yetişkin eğitimi ve hayat boyu eğitim kapsamındaki stratejileri barındırmaktadır.

Tablo 47. Hedef 6.4-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 6.4					X

Yedinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

MEB 2019-2023 yıllarını kapsayan SP'de son amaç olan yedinci amaç için hedef ve öğretim programları ilişkisi incelendiğinde iki hedefin de öğretim programları ve onların öğeleri arasındaki ilişkileri doğrudan veya dolaylı olarak etkilemediği söylenebilir. Bu açıdan değerlendirildiği her iki hedef içinde öğretim programlarına yönelik etkileri doğrultusunda çalışma yürütülmemiştir.

MEB 2019-2023 SP Hedef 7.1'de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

MEB 2019-2023 SP'deki amaç yedinin altında yer alan Hedef 7.1 ifadesinin öğretim programları ve öğelerine yönelik etkilerine yapılan incelemelerde rastlanmamıştır. Bu hedef özellikle özel öğretim alanında model geliştirmeyle ilgili hedef ve stratejileri içermektedir.

Tablo 48. Hedef 7.1-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 7.1					X

MEB 2019-2023 SP Hedef 7.2’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

MEB 2019-2023 SP’deki amaç yedinin altında yer alan Hedef 7.2 ifadesinin öğretim programları ve öğelerine yönelik etkilerine yapılan incelemelerde rastlanmamıştır. İlgili hedef, sertifika eğitimi veren kurumların güçlendirilmesiyle ilgili hedef ve stratejileri barındırır.

Tablo 49. Hedef 7.2-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi			
	Hedef İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 7.2				X

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın birinci alt amacını, MEB 2019-2023 SP Hedef 1.1’de yer alan ifadenin öğretim programlarına ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturduğu sorusudur. Bu alt amaç doğrultusunda elde edilen bulgular neticesinde Hedef 1.1’de belirtilen “*Öğretim programları tüm kademelerde bütünsel, yetenek kümeleri ile ilişkilendirilmiş, esnek ve modüler yapılar olarak yeniden yapılandırılacaktır*” ifadesine ilişkin yapılan doküman incelemesinde, belirtilen hedef doğrultusunda tüm kademelerde öğretim programlarında değişikliğe gidilemediği sonucu çıkarılmıştır. İncelenen bulgular sonucunda TTKB 2019-2023 yılları arasındaki onaylanan öğretim programlarına bakıldığında, MTEGM bağlı olan okullara ait öğretim programlarında değişikliklerin yapıldığı görülmüştür. Değişen öğretim programlarında tüm öğelerin yeniden ele alındığı görülmüştür. Hedef 1.1 ifadesinde öğretim programlarının yeniden yapılandırılmasının, bütünsel, yetenek kümeleri doğrultusunda ve modüler olarak yeniden ele alınacağının belirtilmesine rağmen, ortaya konan bulgular ışığında hedefin bu doğrultuda bir değişikliği öğretim programı üzerinde gerçekleştiremediği tespit edilmiştir. Yetenek kümesi kavramına ilişkin belirgin bir tanımın olmaması, alan uzmanı eksikliği nedenleri gösterilerek öğretim programlarının tamamının değiştirilmediği ve bu hedefte %100 bir sonuca ulaşamadığı sonucu ortaya konulmuştur. Hedefte istenilen başarının yakalanamamasının bir nedeni olarak da SP’de belirtilen zamanın tüm öğretim programlarının değişikliği için yetersiz olduğudur. Aşağıda maddeler halinde MEB 2019-2023 SP Hedef 1.1’in öğretim programları ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturduğu özetlenmiştir

- ✓ Hedef çerçevesinde mesleki ve teknik eğitime bağlı tüm öğretim programları değiştirilmiştir.

- ✓ Hedef çerçevesinde mesleki ve teknik eğitime bağlı değişen öğretim programlarının tüm ögeleri modüler olarak yenilenmiştir.
- ✓ Hedef çerçevesinde tüm kademelerde öğretim programlarının değiştirilmesine ilişkin taslak çalışmalar başlatılmıştır.
- ✓ Hedef çerçevesinde tüm öğretim programlarının kapsamlı bir değişikliğe gidilebilmesi için, yasal alt yapı, mevzuat sorunları, alan uzmanı eksikliğinin giderilmesi gerekliliği anlaşılmıştır.

Araştırmanın ikinci alt amacını, MEB 2019-2023 SP Hedef 1.2’de yer alan ifadenin öğretim programlarına ve ögelerine yönelik nasıl bir etki oluşturduğu sorusu oluşturmaktadır. *Tüm alanlarda ve eğitim kademelerinde, öğrencilerimizin her düzeydeki yeterliklerinin belirlenmesi, izlenmesi ve desteklenmesi için etkin bir ölçme ve değerlendirme sistemi kurulacaktır”* alt amacı doğrultusunda Hedef 1.2 kapsamında İncelenen bulgular, araştırılan dokümanlar hedef ifadesinde belirtilen etkin bir ölçme ve değerlendirme sisteminin uluslararası geçerliliği ve kabulü olan PISA ve TIMMS sınavlarında yer alan ölçme ve değerlendirme esasları çerçevesinde, okuduğunu anlama, analiz ve sentez etme problemlerin çözümüne ilişkin esasların tüm öğretim programlarında düzenlenmeye gidildiği görülmüştür. Özellikle 8. ve 12. sınıflar düzeyinde bir üst öğrenime hazırlanan öğrencilerin derslerine ait öğretim programlarında bu değişikliğe daha fazla yer verilmiş olup beceri temelli sorular olarak adlandırılmıştır. Aşağıda maddeler halinde MEB 2019-2023 SP Hedef 1.2’nin öğretim programları ve ögelerine yönelik nasıl bir etki oluşturduğu özetlenmiştir.

- ✓ Hedef çerçevesinde 2019-2023 yılları arasında değiştirilen öğretim programlarının sınama durumları ögesi. PISA-TIMMS sınavlarındaki ölçme ve değerlendirme sistemi doğrultusunda yeniden ele alınmıştır.
- ✓ Hedef doğrultusunda değişen öğretim programlarındaki sınama durumları beceri temelli, okuduğunu anlayarak, problem çözme becerilerinin geliştirilmesi çerçevesinde yeniden ele alınmıştır.

Araştırma kapsamında üçüncü alt amaç çerçevesinde “*Öğrencilerin yaş, okul türü ve programlarına göre gereksinimlerini dikkate alan beceri temelli yabancı dil yeterlikleri sistemine geçilecektir*” ifadesinin öğretim programı ve ögelerine nasıl bir etki oluşturduğu sorusu yer almaktadır. Yapılan doküman incelemesinde Hedef 1.3’te belirtilen yabancı dil öğretiminde özellikle öğretim programlarının içerik ve öğretme-öğrenme süreçlerine yönelik

etkilerin olduğu görülmüştür. Yabancı dil eğitime yönelik dijital platformların sayısı artırılmış, öğretim programları özellikle bu platformlar desteği işlenmesine yönelik yeni düzenlemeler getirilmiştir. Yine Hedef 1.3 ifadesinde belirtilen beceri temelli etkinlik kitapları ile ders kitapları hazırlanmıştır. Hedef doğrultusunda öğretme-öğrenme süreçlerinin dijital süreçler ve mobil programlar ile desteklenmesine ilişkin faaliyetler yürütülmüştür. Aşağıda maddeler halinde MEB 2019-2023 SP Hedef 1.3'ün öğretim programları ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturduğu özetlenmiştir.

- ✓ Hedef çerçevesinde yabancı dil öğretim programları seviye ve okul türlerine yönelik yeniden ele alınmıştır.
- ✓ Hedef çerçevesinde yabancı dil öğretim programlarının içerik öğeleri dijital platformlar ve mobil uygulamalar ile yeniden ele alınmıştır.
- ✓ Hedef çerçevesinde yabancı dil öğretim programlarının eğitim durumları dijital platformlar ile entegre bir şekilde yürütülmesi sağlanmıştır.

MEB 2019-2023 SP Hedef 1.4 ifadesinde *“Öğrenme süreçlerini destekleyen dijital içerik ve beceri destekli dönüşüm ile ülkemizin her yerinde yaşayan öğrenci ve öğretmenlerimizin eşit öğrenme ve öğretme fırsatlarını yakalamaları ve öğrenmenin sınıf duvarlarını aşması sağlanacaktır”* ifadesinin öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediğine ilişkin sorusu oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında incelenen bulgular neticesinde özellikle bakanlığın EBA platformu ile öğretme-öğrenme süreçlerinde öğretim programlarında hedef doğrultusunda dijital destekli bir dönüşüm yapılmış ve bu çerçevede değişen öğretim programlarında eğitim durumlarının EBA ile uyumlu hale getirdiği belirlenmiştir. Yine öğretim programlarında içerik kısmında birçok uygulama e-kitap, e-sınav, e-video vb. şeklinde EBA platformu üzerinde yürütülmüştür. Hedef doğrultusunda incelenen bulgular neticesinde hedefin öğretim programlarının içerik ve eğitim durumlarını dijital dönüşüm destekli etkilediği belirtilmiştir. Aşağıda maddeler halinde MEB 2019-2023 SP Hedef 1.4'ün öğretim programları ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturduğu özetlenmiştir.

- ✓ Hedef çerçevesinde öğretim programlarının içerik ögesi EBA platformu ile zenginleştirilerek yeniden ele alınmış ve öğretim programlarının içeriklerinin EBA üzerinden desteklenmesine ilişkin uygulamalar geliştirilmiştir.
- ✓ Hedef çerçevesinde öğretim programlarının eğitim durumları EBA platformuna uygun ele alınmış ve EBA platformunu kullanılacak şekilde düzenlenmiştir.

Araştırmanın beşinci alt amacı kapsamında “Yönetim ve öğrenme etkinliklerinin izlenmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla veriye dayalı yönetim yapısına geçilecektir.” ifadesinin öğretim programlarını nasıl etkilediğine ilişkin soru yer almaktadır. Öğretme-öğrenme etkinliklerinin önemli bir parçası da öğrenme etkinlikleri oluşturmaktadır. Hedef çerçevesinde öğretim programlarının eğitim durumlarının bir parçası olan öğrenme etkinliklerine yönelik bir değişimden bahsedilmektedir. Yapılan incelemelerde hedefin öğretim programlarında öğretme-öğrenme süreçlerine yönelik değişiklikleri içerdiği belirlenmiştir. MEB 2019-2023 SP Hedef 2.1 hedef kapsamında öğretim programlarının eğitim durumlarında öğrenme etkinliklerine ilişkin izleme ve değerlendirme süreci oluşturulmuştur.

Araştırmanın altıncı alt amacında yer alan “Öğretmen ve okul yöneticilerinin gelişimlerini desteklemek amacıyla yeni bir mesleki gelişim anlayışı, sistemi ve modeli oluşturulacaktır.” yedinci alt amacında yer alan “Eğitimin niteliğinin artırılması ve okullarda planlı yönetim anlayışının yerleşmesi amacıyla bütçe ile plan bağına kuran verimli bir finansman modeline geçilecektir.” sekizinci alt amacında yer alan “Kurumsal rehberlik ile teftiş sistemi okul geliştirme amaçlı rehberlik boyutunu öne çıkaracak şekilde yeniden yapılandırılacak ve Bakanlığın hukuk hizmetlerine yönelik etkin çalışmalarına devam edilecektir.” ve dokuzuncu alt amacında yer alan “Erken çocukluk eğitiminin niteliği ve yaygınlığı artırılacak, toplum temelli erken çocukluk çeşitlendirilerek yaygınlaştırılacaktır.” hedeflerin öğretim programları ve üzerinde etki oluşturmadığı belirlenmiştir.

Araştırmanın onuncu alt amacında, “Öğrencilerimizin bilişsel, duygusal ve fiziksel olarak çok boyutlu gelişimini önemseyen, bilimsel düşünme, tutum ve değerleri içselleştirebilecekleri bir temel eğitim yapısına geçilerek okullaşma oranı artırılacaktır.” ifadesinin öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. Yapılan doküman incelemesinde hedefe ilişkin performans göstergelerinde ve stratejiler arsasında sınıf mevcutlarının azaltılması ve ikili eğitimin ortadan kaldırılması yer almaktadır. Sınıf mevcutlarının yeterince az olması öğretme-öğrenme süreçlerinden tüm öğrencilerin yarar sağlamasında oldukça önemlidir (Güçlü, 2002). Yine öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanması sürecinde sınıf mevcutlarının önemli bir yeri olduğu öğretim programlarında önemli bir yer tutar. Hedef kapsamında belirlenen stratejiler de ise tasarım ve beceri atölyelerin tüm okullarda kurulacağı belirtilmiştir. TBA, yaparak ve yaşayarak öğrenme temel felsefesine uygun bütüncül bir gelişimin ürünü olarak ortaya çıktığı belirlenmiştir (Gülhan,2021). Tasarım ve beceri atölyelerinin hedef çerçevesinde hedefin öğretim programlarının eğitim durumları üzerinde olumlu etkileri belirlenmiştir. Ancak Hedef doğrultusunda TBA tüm okullarda

yaygınlaştırılmadan, yarım bırakıldığı görülmüştür. Aşağıda maddeler halinde MEB 2019-2023 SP Hedef 3.2'nin öğretim programları ve öğelerine yönelik etkisi özetlenmiştir.

- ✓ Hedef çerçevesinde öğretim programlarının eğitim durumlarına yönelik öğretim yöntem ve teknikleri ile strateji ve metotlarında sınıf mevcutları dikkate alınarak değişiklik yapılmıştır. Ancak bu değişikliğin kısmı ve bölgesel kaldığı görülmüştür.
- ✓ Hedef çerçevesinde TBA kurulacak olan öğretim programlarının eğitim durumlarında TBA uygun öğretim yöntem ve teknikleri belirlenmiştir. Ancak bu değişikliklerin kısmı ve bölgesel olarak kaldığı görülmüştür. TBA okullarda yapımının durdurulması öğretim yöntem ve teknikleri açısından bazı derslerin öğretim programlarında farklı uygulamaların oluşmasına sebebiyet vermiştir.

Araştırmanın on birinci alt amacında, *“Temel eğitimde okulların niteliğini artıracak yenilikçi uygulamalara yer verilecektir.”* İfadesinin öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. Hedef kapsamında öğretim programlarının sadeleştirilerek yenilikçi uygulamalar ile ders dışı etkinliklerin artırılması belirtilmiştir. Hedefe ait performans göstergeleri ve stratejilerde ve yapılan doküman incelenmesinde öğretim programlarının özellikle içerik ve öğretme-öğrenme süreçlerinde informal öğrenmenin ağırlığını artıracak düzenlemeleri getirdiği belirlenmiştir. Aşağıda maddeler halinde MEB 2019-2023 SP Hedef 3.3'nin öğretim programları ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturduğu özetlenmiştir.

- ✓ Hedef çerçevesinde öğretim programların içerik bölümünde informal öğrenmeyi destekleyecek okul dışı öğrenmelere yönelik uygulamalara yer verilmiştir. Ancak hedefin tam hayata geçirilememesi bu uygulamanın öğretim programlarında kısmi etkilerinin olduğu görülmüştür.
- ✓ Hedef çerçevesinde okul dışı ve informal öğrenmenin etkilerini artırarak öğretim programlarının eğitim durumlarında değişikliğe gidilmiştir.

Araştırmanın on ikinci alt amacında, *“Ortaöğretime katılım ve tamamlama oranları artırılacaktır.”* ifadesinin öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. Yapılan doküman incelemesinde hedefin öğretim programları ve üzerinde etki oluşturmadığı belirlenmiştir. Araştırmanın on üçüncü alt amacında, *“Ortaöğretim, değişen dünyanın gerektirdiği becerileri sağlayan ve değişimin aktörü olacak öğrenciler yetiştiren bir yapıya kavuşturulacaktır.”* İfadesinin öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. İncelenen bulgular neticesinde zorunlu ders saatlerinin azaltılması, proje tabanlı

öğretim yöntem ve tekniklerin öğretim programlarında yer verilmesi, ders sayısı ve süresinin azaltılarak öğrencilerin beceri temelli etkinliklere zaman ayırmasına ilişkin yapısal değişikliklerin öğretim programlarında bu çerçevede bir değişikliği içerdiği belirlenmiştir. Hedefin performans göstergeleri incelendiğinde hedefin gerçekleşmesine yönelik çalışmaların tamamlanmadığı ancak başlatılan çalışmaların öğretim programlarındaki hedef, içerik ve eğitim durumlarında değişiklikleri barındırdığı belirlenmiştir. Aşağıda maddeler halinde MEB 2019-2023 SP Hedef 4.2'nin öğretim programları ve öğelerine yönelik etkisi özetlenmiştir.

- ✓ Hedef çerçevesinde Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okullardaki öğretim programlarında taslak aşamasında değişikliklerin tamamlandığı görülmüştür.
- ✓ Hedef çerçevesinde proje tabanlı ve yüksek öğretimle entegre bir şekilde oluşacak taslak öğretim programlarının hazırlandığı tespit edilmiştir.
- ✓ Hedef çerçevesinde ortaöğretimde öğretim programlarının esnek modüler ve öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun bir şekilde yeniden ele alınmasına yönelik değişiklikler hayata geçirilmiştir.

Araştırmanın on dördüncü alt amacında, “*Ülkemizin entelektüel sermayesini artırmak, medeniyet ve kalkınmaya destek vermek amacıyla fen ve sosyal bilimler liselerinin niteliği güçlendirilecektir.*” ifadesinin öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. Bu hedef doğrultusunda özellikle fen ve sosyal bilimler lisesindeki ders programlarının güncellenmesi, üniversiteler ile okullar arasında proje tabanlı öğrenme temelli etkin bir işbirliği için yapısal değişikliklerin çıkarılması, özellikle 9.ve 10.sınıflardan başlayarak öğretim programların bu çerçevede yeniden ele alınmasına ilişkin bulgular neticesinde, hedefin öğretim programlarının içerik ve eğitim durumları üzerinde etkilerin olduğu görülmüştür. MEB 2019-2023 SP Hedef 4.3 hedef çerçevesinde ortaöğretime bağlı fen ve sosyal bilimler lisesi öğretim programlarının, eğitim durumlarının proje tabanlı olarak yeniden ele alındığı ve bu konudaki taslak çalışmalarının tamamlandığı görülmektedir.

Araştırmanın on beşinci alt amacında, “*Örgün eğitim içinde imam hatip okullarının niteliği artırılacaktır.*” ifadesinin öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. Bu hedef doğrultusunda MEB Din Öğretim Genel Müdürlüğüne ait imam hatip okullarındaki öğretim programlarının içerik ve öğrenme öğretme süreçlerini etkileyecek çalışmaların yürütüldüğü belirlenmiştir. Özellikle yabancı dil öğretimine yönelik öğretim programlarına ait içerikler ve öğretme-öğrenme süreçleri yeniden ele alınmıştır. Aşağıda maddeler halinde MEB 2019-2023 SP Hedef 4.4'ün öğretim programları ve öğelerine yönelik

nasıl bir etki oluşturduğu özetlenmiştir.

- ✓ Hedef çerçevesinde Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı okullara ait yabancı dil öğretimine ilişkin öğretim programlarında içerik geliştirme yeniden revize edilerek okul tür ve seviyesine göre ele alınmıştır.
- ✓ Hedef doğrultusunda öğretim programları eğitim durumlarında koçluk sisteminin uygulanmasına yönelik uygun revizeler yapılmıştır.

Araştırmanın on altıncı alt amacında yer alan “*Öğrencilerin mizaç, ilgi ve yeteneklerine uygun eğitimi alabilmelerine imkân veren işlevsel bir psikolojik danışmanlık ve rehberlik yapılanması kurulacaktır.*” hedef ile on yedinci alt amacında yer alan “*Özel eğitim ihtiyacı olan bireyleri akranlarından soyutlamayan ve birlikte yaşama kültürünü güçlendiren eğitimde adalet temelli yaklaşım modeli geliştirilecektir.*” hedefin öğretim programları ve üzerinde etki oluşturmadığı belirlenmiştir.

Araştırmanın on sekizinci alt amacında, “*Ülkemizin kalkınmasında önemli bir kaynak niteliğinde bulunan özel yetenekli öğrencilerimiz, akranlarından ayırıştırılmadan doğalarına uygun bir eğitim yöntemi ile desteklenecektir.*” ifadesinin öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. Yapılan doküman incelemesinde ve araştırma kapsamında ortaya konan bulgular ışığında, hedef ifadesinde yer alan özel yetenekli öğrenciler için farklı program türlerinin ortaya konması ve özellikle eğitim durumlarında farklı materyaller ile ders işlenmesinin önemi belirtilmektedir. Nitekim farklı araştırmalarda bu husus, Özellikle eğitim ortamları ve materyal açısından akranlarından farklılık gösteren üstün yetenekli öğrencilerin kendi potansiyellerini ortaya çıkaracak öğretim programlarına ihtiyaç duyulmaktadır şeklinde yer almıştır (Feldhusen, 1997). Hedef kapsamında yapılan doküman analizi çalışmalarında hedef çerçevesinde özel yetenekli öğrenciler için ders araç gereç, içerik ve materyal üretimin hazırlanarak öğretim programlarındaki öğreneme-öğretme süreçlerinin bu çerçevede yol almasına ilişkin düzenlemelerin yapıldığı belirlenmiştir. Yine özel yetenekli öğrencilerin sınıf düzenleri destek eğitim odalarının yenilenerek yeniden dizayn edilmesine ilişkin bulgulara ortaya çıkarılmıştır. Bütün bu hususlar hedef çerçevesinde oluşturulan performans göstergeleri ile idari faaliyet raporlarında yer almıştır. Bu çerçevede hedef doğrultusunda özel yetenekli öğrencilere yönelik hazırlanan öğretim programlarının özellikle eğitim durumlarında etki ettiği görülmüştür. Aşağıda maddeler halinde MEB 2019-2023 SP Hedef 5.3’ün öğretim programları ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturduğu özetlenmiştir.

- ✓ Hedef çerçevesinde özel eğitime yönelik öğretim programlarında eğitim

durumlarına yönelik öğretim yöntem ve tekniklerinin öğrencilerin özellikleri doğrultusunda geliştirilerek yeniden ele alındığı belirlenmiştir.

- ✓ Hedef çerçevesinde özel eğitime yönelik uygulanan öğretim programlarının, öğretme-öğrenme süreçlerine ait ögesinde yer alan öğretim yöntem ve teknikleri için geliştirilen materyallerin çocukların özellikleri dikkate alınarak yeniden ele alındığı görülmüştür.

Araştırmanın on dokuzuncu alt amacında, “*Mesleki ve teknik eğitime atfedilen değer ve erişim imkânları artırılacaktır.*” ifadesinin öğretim programları ve ögelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. Yapılan doküman incelemesinde hedefin öğretim programları ve üzerinde etki oluşturmadığı belirlenmiştir.

Araştırmanın yirminci alt amacında, “*Mesleki ve teknik eğitimde yeni nesil öğretim programları geliştirilecek, beşeri ve fiziki altyapı iyileştirilecektir.*” ifadesinin öğretim programları ve ögelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. Yapılan doküman analizinde ve ortaya konan bulgular ışığında, hedef ifadesinde de belirtildiği üzere Mesleki ve teknik eğitimdeki öğretim programları belirlenen hedef çerçevesinde değişime uğramıştır. İncelenen TTKK ile mesleki ve teknik eğitim genel müdürlüğüne ait idari faaliyet raporlarında iş dünyası ve sektör temsilcilerinin ihtiyacını karşılayacak ara ve nitelikli eleman yetiştirilmesine yönelik öğretim programlarının değiştiği belirlenmiştir. Bu değişim öğretim programlarının tüm ögelerine de sirayet ederek 2019 yılından itibaren kademeli olarak değişimi içerdiği incelenen dokümanlarda yer almıştır. Aşağıda maddeler halinde MEB 2019-2023 SP Hedef 6.2’nin öğretim programları ve ögelerine yönelik nasıl bir etki oluşturduğu özetlenmiştir.

- ✓ Hedef çerçevesinde mesleki ve teknik eğitime bağlı alanlarda öğretim programları güncellenerek 2021 yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır.
- ✓ Hedef çerçevesinde mesleki ve teknik eğitime bağlı alanlarda öğretim programlarının öğretme-öğrenme süreçlerine yönelik atölye ve materyal iyileştirilmesi yapıldığı gözükümüştür.

Araştırmanın yirmi birinci alt amacında yer alan “*Mesleki ve teknik eğitim-istihdam-üretim ilişkisi güçlendirilecektir.*” hedefin; yirmi ikinci alt amacında yer alan “*Bireylerin iş ve yaşam kalitelerini yükseltmek amacıyla hayat boyu öğrenme nitelik, katılım ve tamamlama oranları artırılacak ve yurt dışındaki vatandaşlarımıza yönelik eğitim öğretimle ilgili faaliyetlere devam edilecektir.*” hedefin; yirmi üçüncü alt amacında yer alan “*Özel eğitime*

devam eden öğrenci oranları artırılarak özel öğretim kurumlarının yönetim ve teftiş yapısı güçlendirilecektir.” hedefin; yirmi dördüncü alt amacında yer alan *“Sertifika eğitimi veren kurumların niteliğini artırmaya yönelik düzenlemeler yapılacaktır.”* hedefin yapılan doküman incelemesinde öğretim programları ve üzerinde etki oluşturmadığı belirlenmiştir.

Çalışmanın sonuçlarına dayalı olarak aşağıdaki öneriler getirilmiştir.

1. MEB tarafından oluşturulan SP sürecinin tüm aşamalarında program geliştirme alan uzmanlarının etkin bir şekilde yer alması gerekir.
2. SP’de, öğretim programlarının değişimine yönelik hedefler belirlenirken, öğretim programlarının değişimi ve revize sürecine ilişkin süre göz önünde bulundurulmalıdır.
3. SP’de, öğretim programlarına yönelik hedefler belirlenirken öğretmenlerin geniş kapsamlı görüş ve önerilerini dikkate alacak bir sistem geliştirmelidir.
4. SP’de, öğretim programların öğretim yöntem ve tekniklerini doğrudan etkileyecek faaliyetlere ilişkin yapılan zamanlamanın, eğitim-öğretim yılı başlangıç ve bitiş tarihlerini dikkate alacak bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir.
5. MEB 2019-2023 SP’de, öğretim programları içerisinde eğitim durumları ile ilgili bir değişiklik planlanırken, aynı değişikliğin öğretim programları üzerinde de yapılmalıdır.
6. SP’de, konulan hedeflerden öğretim programlarının, eğitim durumları ögesine ilişkin değişiklikleri içeren çalışmaların, bölgesel farklılıklar, sınıf mevcutları ve öğretmenlerin mesleki eğitimleri dikkate alınarak yapılması gerekmektedir.
7. Öğretim programlarında değişiklik yapılır iken, SP yer alan hedefler dikkate alınmalıdır.
8. SP’de, öğretim programlarına ilişkin belirlenen hedeflerin, tüm süreçlerinin tamamlanması ve yarım bırakılmaması gerekmektedir.
9. SP’de, öğretim programlarının değişimine ilişkin hedeflerin nitelikli bir şekilde gerçekleşmesi için mevzuatsal alt yapı çalışmalarının tamamlanması gerekmektedir.

Etik Kurul Belgesi

Çalışma, doküman incelemesine dayalı olduğu için etik kurul onayı gerekmemektedir.

Bilgilendirme

*Bu çalışma ikinci yazarın tez danışmanlığında birinci yazar tarafından yapılan **yüksek lisans tezinden üretilmiştir.***

Yazar Katkı Beyanı

Ferit ÇİMEN: Alan yazını; verilerin toplanması, işlenmesi, analizi, yorumlanması; inceleme ve yazma (%70)

Etem YEŞİLYURT: Kuramsal çerçeveyi oluşturma, yöntemi belirleme, genel değerlendirme, güncelleme, düzenleme ve denetim (%30)

KAYNAKLAR

- Akpınar, B. (2013). *Eğitimde program geliştirme*. Data Yayınları.
- Allison, M. (2005). *Strategic planning for nonprofit organizations: A practical guide and workbook*. John Wiley & Sons.
- Arslan, E. (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (51), 395-407. <https://doi.org/10.30794/pausbed.1116878>
- Aslan, S. (2018). *Ortaokul öğretmenlerinin program okuryazarlık düzeyleri* [Yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Büyüköztürk, Ş. (2024). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Akademi.
- Can, H. (2002). *Organizasyon ve yönetim*. Siyasal Kitapevi.
- CBSBB. (2021). *Kamu idarelerinde stratejik plan hazırlama kılavuzu*. Erişim adresi: <http://www.sp.gov.tr/tr/html/18/Kilavuz+ve+Rehberler/>, Erişim tarihi: 10.11.2022
- Çelebi, D. (2006). Türkiye’de anadili eğitimi ve yabancı dil öğretimi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 285-307.
- Çelik, F. (2006). Türk eğitim sisteminde hedefler ve hedef belirlemede yeni yönelimler. *Süleyman Demire Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi*, 7(11), 1-15.
- Demirel, Ö. (2020). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Pegem A Yayıncılık.
- Donmuş Kaya, V. (2021). Eğitim programının temel ögesi: İçerik. E. Yeşilyurt (Ed.), *Eğitimde program geliştirme ve değerlendirme* (s. 403-430). Vizetek Yayınları.
- DÖGM.(2022). *Din öğretimi genel müdürlüğü, birim faaliyet raporu*. Erişim adresi: <https://dogm.meb.gov.tr/www/dosyalar/dosya/5>, Erişim tarihi: 12.12.2022
- DPT (2003). *Kamu kuruluşları için SP’lama kılavuzu*. DPT.
- Durna, U. & Eren, V. (2002). Kamu sektöründe stratejik yönetim. *Amme Dergisi*, 35(1), 55-75.
- Ereş, F. (2004). Eğitim yönetiminde stratejik planlama. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 21-29.
- Ertürk, S. (2013). *Eğitimde program geliştirme*. Edge Akademi Yayınları.
- Feldhusen, J. F. (1997). Educating teachers for work with talented youth. Colangelo & G. A. Davis (Ed.), *Handbook of Gifted Education* (pp. 547-555). Allyn and Bacon.
- Göktekin, İ. Y. (2003). *Küçük ve orta ölçekli işletmelerde (KOBİ’lerde) stratejik planlama ve uygulama* [Yüksek lisans tezi]. Uludağ Üniversitesi.

- Güçlü, M. (2002). İlköğretimde kalabalık sınıflar sorunu ve çözüm önerileri. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, (9), 52-58.
- Güçlü, N. (2003). Stratejik yönetim. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 61-85.
- Güleş, E. (2022). *İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin program okuryazarlıkları ve öğretim programına bağlılıklarının incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.
- Gülhan, F. (2021). Okul paydaşlarının tasarım beceri atölyelerine yönelik beklentilerine dayalı görüşlerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 7(15), 235-260.
- Karaman, A. E. (2011). *Üniversitelerin splarındaki swot analizleri* [Yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Nobel Yayınları
- Küçüksüleymanoğlu, R. (2008). SP'lama süreci. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(2), 403-412.
- Lunenburg, F. C. (2011). Curriculum development: Inductive models. *Schooling*, 2(1), 1-8.
- MEB (2009). *Strateji geliştirme başkanlığı 2010-2014 stratejik planı*. MEB Yayınları.
- MEB (2018b). *MEB Talim Terbiye Kurulu kararları*. Erişim adresi: <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmisten-gunumuze-kurul-kararlari/icerik/152>, Erişim tarihi: 07.11.2022
- MEB (2019). *Millî Eğitim Bakanlığı 2019-2023 stratejik planı*. Erişim adresi: <https://sgb.meb.gov.tr/www/mill-egitim-bakanligi-2019-2023-stratejik-plani-yayinlanmistir/icerik/368>, Erişim tarihi: 20.04.2022
- MEB (2019a). *MEB 2019-2023 stratejik planı*. MEB Yayınları.
- MEB (2019b). *PISA2018 ulusal ön raporu*. Erişim adresi: <https://pisa.meb.gov.tr/www/pisa-2018-turkiye-on-raporu-yayimlandi/icerik/3>, Erişim tarihi: 02.06.2022
- MEB (2021a). *MEB, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, Programlar ve Öğretim Materyalleri Daire Başkanlığı: Dokümanlar*. Erişim adresi: <http://meslek.eba.gov.tr/?p=Ogretim-Programi&tur=mtal>, Erişim tarihi: 10.03.2022
- MEB (2021b). *MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2020 İdari Faaliyet Raporu*. Erişim adrresi: <https://sgb.meb.gov.tr/www/meb-2020-yili-idare-faaliyet-raporu-yayinlanmistir/icerik/409>, Erişim tarihi: 05.07.2022
- MEB (2022). *MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2021 İdari Faaliyet Raporu*. Erişim adresi: <https://sgb.meb.gov.tr/www/meb-2021-yili-idare-faaliyet-raporu-yayinlanmistir/icerik/440>, Erişim tarihi: 06.07.2022
- MEB (2023). *Geçmişten günümüze kurul kararları ve fihristleri*. Erişim adresi:

- <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmisten-gunumuze-kurul-kararlari/icerik/152>, Erişim tarihi: 06.03.2022
- MEB (2010). *MEB 2010/14 sayılı genelge*. Erişim adresi: <https://sgb.meb.gov.tr>, Erişim tarihi: 06.03.2022
- MEB (2014). *MEB 2015-2019 stratejik planı*. MEB Yayınları.
- MEB (2017). *Öğretmen yeterlilikleri*. Erişim adresi: <http://www.oygm.meb.gov.tr>. Erişim tarihi: 10.10.2022.
- MEB (2018a). *Strateji Geliştirme Başkanlığı, SP hazırlama programı*. Erişim adresi: <https://sgb.meb.gov.tr>, Erişim tarihi: 20.03.2022
- MEB (2020). *MEB Strateji geliştirme başkanlığı, 2019 idari faaliyet raporu*. Erişim adresi: <https://sgb.meb.gov.tr>, Erişim tarihi: 02.06.2022
- MTEGM (2022). *Mesleki ve teknik eğitim genel müdürlüğü faaliyet raporu*. Erişim adresi: <https://mtegm.meb.gov.tr>, Erişim tarihi: 18.11.2022
- Newble, D. I. & Entwistle, N. J. (1986). Learning styles and approaches: Implications for medical education. *Medical Education*, 20FASLAN(3), 162-175.
- Nut, P. C. & Backoff, R. W. (1992). *Strategic management of public and third sector organisations: A handbook for leaders*. San Fransisco.
- OECD (2019). *PISA 2018 results volume I: What students know and can do*. OECD Publishing.
- OGM (2022). *Orta öğretim genel müdürlüğü birim faaliyet raporu*. Erişim adresi: <https://ogm.meb.gov.tr>, Erişim tarihi: 12.11.2022
- Okudan, Ü. & Yeşilyurt, E. (2021). Sekizinci sınıf öğrencilerinin matematik dersi akademik başarısının değerlendirilmesi: TIMSS soruları örneği. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(10), 139-153.
- Özçelik, D. A. (2014). *Eğitim programları ve öğretim*. Pegem Akademi
- Özdayı, N. (2002). Kaliteli eğitim arayışları içinde öğrencilerin gözüyle nasıl bir lise. *2000'li Yıllarda Lise Eğitimine Çağdaş Yaklaşımlar Sempozyumu*, Kültür Üniversitesi.
- Özdemir, S. (2022). *Millî Eğitim Bakanlığı stratejik planlarının hedefleri açısından incelenmesi ve uygulamaya dönük yansımalarının değerlendirilmesi* [Yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Özkan, U. B. (2021). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi*. Pegem Akademi.
- Parlar, H. (2012). Bilgi toplumu, değişim ve yeni eğitim paradigması. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4).193-200.

- Polat, Ü. & Yeşilyurt, E. (2021). Eğitim programının temel ögesi: Sınama durumu. E. Yeşilyurt (Ed.), *Eğitimde program geliştirme ve değerlendirme* (s. 467-486). Vizetek Yayınları.
- Resmi Gazete (2021). *Kamu idarelerince hazırlanacak sp ve performans programları ile faaliyet raporlarına ilişkin usul ve esaslar hakkında yönetmelik 22/04/2021 sayı: 31462*, Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr>, Erişim tarihi: 15.12.2022.
- Senemoğlu, N. (2023). *Gelişim, öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya*. Anı Yayıncılık.
- SGB (2023). *MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı: Yayınlarımız*. Erişim adresi: https://sgb.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=550, Erişim tarihi: 02.12.2022
- Sönmez, V. (2020). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı*. Anı Yayıncılık.
- TBA (2023). *MEB tasarım ve beceri atölyeleri*. Erişim adresi: <https://tba.meb.gov.tr/>. Erişim tarihi: 10.12.2022
- TDK (2023). *Strateji*. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim tarihi: 02.09.2022
- TTKB (2021). *Faaliyet raporları*. Erişim adresi: <https://ttkb.meb.gov.tr/www/faaliyet-raporlari/icerik/522>, Erişim tarihi: 15.08.2022
- Turunç Ö. Çalışkan A. V & Akkoç, İ. (2013). Stratejik yönetimin yenilikçi davranışı nasıl etkiler? Algılanan rekabetin rolü, *1. Uluslararası Örgütsel Davranış Kongresi*. Adapazarı.
- Yeşilyurt, E. & Yaraş, Z. (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin algıladıkları bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 12(4), 95-118.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yüzbaşıoğlu, N. (2004). İşletmelerde stratejik yönetim ve planlama açısından stratejik maliyet yönetimine enstrümanları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (12), 387-410.

EXTENDED SUMMARY

Strategy is used to mean the path and method to be followed to reach the determined goals and objectives. In any organization, a strategic planning process must be established in order to be able to talk about the existence of a strategy in a clear way. You should have well-prepared strategic plans in order to reach the targets determined at a certain cost in a certain time period and to carry out this process in a healthy way in every moment of life, in an individual, institutional or public area. Strategic planning is the process of establishing and reaching the targets foreseen in the future by determining the data regarding the current situation of the institution or organization. In other words, it is a comprehensive business discipline that includes the measurement process for the realization of activities to achieve the strategies set forth. After the publication of the Law No. 5018 in the Official Gazette, the strategic planning process was started in the Ministry of National Education, where education and training activities are carried out, and a strategic plan covering the years 2010-2014 was prepared. Then, the second strategic plan to cover the years 2014-2019 and the third plan to cover the years 2019-2023, which is still in effect, were prepared and put into practice to guide the basic policies of the ministry. A fundamental and important responsibility of the Ministry of National Education, which entered the strategic planning process with the Law No. 5018, is to carry out the education-training process in a healthy and successful way throughout the country. An important part of this process is the curriculum. Curriculum has the feature of being a basic guide on how to do the education-teaching process. It is also an important document that includes the standards of the education process.

Curriculum with a general definition; It is defined as the process of experiences that includes all the activities designed to teach a lesson to individuals. A curriculum basically consists of the objective element, then the content determined for the acquisition of the objectives, then the teaching-learning process that determines how the gains will be gained, and finally the elements related to the test situations. All students, from pre-school to secondary education, are expected to prepare for life within the framework of the achievements determined in the curriculum and proceed in this direction. Considering both the importance of strategic planning and the content and importance of the curriculum, it can be said that strategic planning and curriculum for the Ministry of National Education play a very important role in the management of the education-teaching process in a healthy, planned and desired format.

Within the scope of the general purpose of this research; The contents of the objectives and targets of the strategic planning made by the Ministry of National Education between the years

2019-2023; how it caused the change of the curricula that were in force and planned between these years, what effects it left and how it affected the elements of the curriculum, how and to what extent the objectives in strategic planning and the strategies put forward for the realization of these goals and the activities carried out changed the curriculum and its elements have been researched.

Within the scope of the study, the effects in the curriculum were investigated based on the target statements in the strategic plan. The research was carried out by using document analysis study within the framework of qualitative research methods. The basic documents of the research are the strategic plan of the Ministry of National Education, which was prepared between 2019-2023, and the changing curriculum in this period. The studies carried out in this context were shaped as a result of literature reviews, examination and comparison of documents, curricula and the opinions of experts in the field of strategic planning. In the light of the findings, it was seen that some of the purpose and target statements of the 2019-2023 strategic plan were guiding for the change of the curriculum, and comprehensive changes were made in the curriculum in line with the objectives specified in the strategic plan. It has been observed that some target statements and activities for these objectives indirectly affect the existing curricula and elements, but these elements, which are affected within the framework of the objectives, cause partial revisions on the curricula, and some of them are included in the learning-teaching processes of the curricula without being revised. It has been observed that many of the objectives in the strategic plan have effects on the learning-teaching processes, especially on the curricula. It was also revealed in the research that the effects of some target statements on the curricula were limited and negatively affected. As a result of the findings revealed within the scope of the research, it was concluded that the organic link between strategic planning, which is the basic roadmap for the Ministry of National Education, and the curriculum is not strong enough, that the analysis studies on how it will affect the curriculum while determining the objectives in the plan preparation process are not done enough, and that the strategic planning preparation unit of the Ministry of National Education and curriculum development are not sufficient. It has been observed that there is not sufficient coordination between the units. As a result of this study, suggestions were made for a more effective implementation of the spiral relationship between strategic planning and curricula and its elements. In addition, it has been determined that scientific studies in this field are insufficient. It is thought that the suggestions to be made within the scope of the research will be guiding for the 2024-2028 strategic plan of the ministry.